

ГЛАС

ЛИСТ РЕПУБЛИЧКОГ
ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО
И ИНВАЛИДСКО
ОСИГУРАЊЕ

ОСИГУРАНИКА

ТЕМА БРОЈА: Министар Зоран Ђорђевић представио годишње резултате Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и планове за наредни период. Повећање пензија једна од најбољих вести у 2018. години

КОНТАКТ ЦЕНТАР

Радним данима
8-15h

0700/017-017

по цени локалног позива

011/3060-680

за позиве са мобилног
телефона и из иностранства

ПРИОРИТЕТ БРИГА О НАЈОСЕТЉИВИЈИМА

Срећни новогодишњи и божићни празници

ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско
и инвалидско осигурање

ДИРЕКТОР:

Драгана Калиновић

**ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:**

Весна Анастасијевић

РЕДАКЦИЈА:

Париска бр. 9,
11000 Београд,
e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:

011/2030-745
факс: 2638-201

**РЕДАКЦИЈА
ЗА ВОЈВОДИНУ:**

Мирослав Мектеровић
Житни трг бр. 3,
21000 Нови Сад
021/487-7754,
021/487-7789,
факс: 021/6624-359,
e-mail:
miroslav.mekterovic@pio.rs

ШТАМПА:

Штампарија
Службени гласник

ОГЛАШАВАЊЕ:

011/2030-745

Рукописи и фотографије
се не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glasosiguranika

Нова година – НОВИ МИ

Сваки човек треба да се поново роди првог јануара, написао је давно амерички писац Хенри Ворд Бичер. Зато што за већину људи Нова година почиње као празна позорница са узбудљивим осећањем великих могућности и очекивања. У томе и јесте тајна радости с којом је дочекујемо, док се чудимо којом је брзином прошла претходна, и она пре ње, и она пре... Тај период вере и оптимизма је нужан и лековит за све, проблеми ће ионако бити тамо где смо их оставили пре празника.

Много тога се може догодити за годину дана, а иако ће неке промене бити изазовне и неугодне, оне су неопходан део живота. Истина је за многе од нас да, упркос жељама и амбицијама, реалност и притисци живота за неколико недеља превладају и ми настављамо да се бавимо стварима на исти начин као и дотад. Али, нико нам не може забранити да се надамо, планирамо, верујемо у промену и радујемо се Новој години. Можемо изабрати да будемо шта год желимо, можемо изабрати да нам ова Нова година буде најбоља

коју имамо. Лепота ове идеје је да ми имамо контролу над оним што мислимо, нико други. Сами бирамо какве ће нам бити мисли и речи, а оно на шта се усредсредимо утицаће и на све друге важне ствари у нашим животима.

Зато не заборавите да се смејете и будете великодушни у подели својих загрљаја у овој Новој години. Дозволите људима да виде да их цените и волите. Окрените нови

лист и почните да правите планове чак иако мислите да се никада неће остварити.

Нека сваки дан буде нови почетак, а не само 1. јануар.

Како год да славите празнике, желимо вам да будете окружени људима који

вас воле, породицом, пријатељима, комшијама. Уживајте у разговорима и честиткама (и у храни, наравно). Надамо се да ће наде и обећања које доноси 1. јануар трајати дуго у години.

Редакција часописа „Глас осигураника“ захваљује свим својим читаоцима, сарадницима, колегама и пријатељима и желимо све најбоље за вас и ваше најмилије у 2019. години.

М. Ј.

**СРЕЋНИ НОВОГОДИШЊИ
И БОЖИЋНИ ПРАЗНИЦИ!**

МИНИСТАР ЗОРАН ЂОРЂЕВИЋ ПРЕДСТАВИО РЕЗУЛТАТЕ РАДА У 2018. ГОДИНИ

Приоритет бригаа о најосетљивијима

Пројекти „Реци НЕ раду на црно“ и ЈЕДНАКИ најважније су кампање Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у 2018. години, рекао је министар Зоран Ђорђевић на представљању досадашњих резултата и планова за наредни период. Пројекат „Реци НЕ раду на црно“ од почетка реализације дао је добре резултате у борби против сиве економије – у 2018. обављено је 38 одсто више инспекцијских надзора (63.232) него у 2017, а затечено је 15.772 непријављених радника, што је 17 одсто мање него претходне године. Од затечених радника „на црно“ око 12.500 је за- сновало радни однос. Говорећи о успеху овог пројекта министар је захвалио амбасади Норвешке на подршци у његовој реализацији.

Пројекат ЈЕДНАКИ, који носи поруку да су сви грађани Србије једнаки и равноправни чланови друштва без баријера, министар Ђорђевић издвојио је као велики успех Сектора за заштиту особа са инвалидитетом и навео да ће та кампања трајати и даље у континуитету.

– Урадили смо апликацију која помаже особама са инвалидитетом, она је засад покрила само град Београд, а верујем да ће следеће године пројекат да се прошири на целу Србију. Апликација омогућава особама са инвалидитетом да у сваком тренутку на свом мобилном телефону могу да добију информацију шта им је од услуга доступно и који објекти су им прилагођени. Поред тога, на Архитектонском факултету уведен је нови предмет о приступачности јавних инфраструктурних објеката особама са инвалидитетом, и ми смо прва држава у свету која има такав предмет – рекао је Ђорђевић.

У оквиру кампање ЈЕДНАКИ Министарство за рад пласирало је два промотивна спота и иницирало издавање поштанских марка са пригодним мотивима.

Поред ових пројеката, министар је навео да је успешно завршена и прва фаза израде социјалних карата. У 2019. се очекује закон о социјалним картама, а 2020. године трећа и завршна фаза – увођење „алата“.

– Овај пројекат ће допринети да наши грађани лакше и брже долазе до остваривања својих права – рекао је Ђорђевић.

Увођење националног СОС телефона, шестог по реду, који ће у потпуности финансирати држава, очекује се до краја 2018, а реорганизација центара за социјали рад, започета у 2017, остаје један од приоритета и за следећу годину.

У 2018. години Министарство за рад кренуло је и у систематизацију радних места по компетенцијама.

– Анализом пословних процеса желимо да видимо како функционише Министарство, да уведемо нова радна места и да младим људима пружимо прилику да раде у Министарству, усавршавају се и напредују. Бићемо прво министарство које ће од 1. јануара, ступањем на снагу Уредбе Министарства државне управе и локалне самоуправе, имати израђена радна места по компетенцијама – рекао је министар.

У 2019. се очекује и увођење електронског

управљања документима у Министарству, а већ од почетка године кренуће са радом и нови сајт Министарства, прилагођен особама са инвалидитетом.

Као једну од најважнијих ствари и најбољу вест у 2018. години Ђорђевић је истакао повећање пензија.

– Министар финансија и ја смо обећали да ћемо радити на томе да пензије буду веће. Нешто чиме ћемо бити задовољни је да просечна пензија буде у висини минималне потрошачке корпе. Тренутно просечна пензија износи 228 евра и очекујемо да и следеће године расте. Уз то колико добро буде нашој земљи пензионери свакако неће бити заборављени и у

таквим околностима могу и они да очекују повећање пензија. Такође је добро да смо ове године имали и могућност једнократне помоћи од три хиљаде динара коју су добили сви пензионери. Успех је и учешће у укупним приходима које је у овом тренутку 71,7 одсто а 2009. године је било 52,6 одсто, што значи да држава сад даје много мање него што је давала тада – рекао је Ђорђевић.

Када је реч о запошљавању, министар је још једном истакао да је проценат од 11,3 одсто незапослених најбољи до сада и да ће настојати да се он и даље смањује. Навео је да је у 2018. години било планирано да се преко Акционог плана запошљавања запосли 132.200 особа, а запослено је 149.370, од тога 9.769 особа са инвалидитетом.

Министар је истакао и блиску сарадњу са СЕС-ом и синдикатима чије су критике, како је рекао, биле драгоцене, те најавио повећање броја локалних социјално-економских савета.

У плановима за наредни период ипак ће, према речима Ђорђевића, приоритет рада Министарства и даље бити бригаа о особама са инвалидитетом, деци и најстаријим суграђанима, као и реконструкција објеката.

Милена Јовановић

Зауставити одлив радне снаге

Поводом новог немачког закона о усељавању стручне радне снаге из других држава, укључујући и оне које нису чланице ЕУ, и очекивања да ће доћи до још већег исељавања наших грађана, министар Ђорђевић је најавио да ће бити формиран тим најмеродавнијих људи који се баве том проблематиком. – Нећемо да седимо скрштених руку. Формираћемо тим који ће Влади да помогне одређеним мерама како да се прилагодимо новим условима и не само да задржавамо већ и да враћамо наше људе да раде у Србији, да овде имају боље услове. Мислим да имамо шансу за то јер се наша држава налази у успону.

РАЗГОВОР СА ПРЕДСЕДНИКОМ УПРАВНОГ ОДБОРА РФ ПИО

Очекује се даљи раст

О актуелним питањима из пензијског и инвалидског осигурања, очекиваним резултатима Фонда ПИО у 2018. години, уз анализу онога што је урађено у протеклих дванаест месеци, разговарали смо са председником Управног одбора Фонда, Данилом Вујичићем.

Више од пола године председавате Управном одбору Фонда ПИО. Како из те нове перспективе видите улогу Фонда који пружа услуге за око 2,6 милиона осигураника и више од 1,7 милиона пензионера?

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање је велики и сложен систем који у континуитету предузима активности и стратешке потезе како би се развио у још ефикаснији и модернији сервис за осигуранике, послодавце и кориснике пензија. Недавним променама Закона о ПИО створили су се системски услови за боље функционисање Фонда, тако да ће се већа ефикасност и ажурност у раду врло брзо препознати. Пензионери, поред, наравно, редовне исплате пензија, убудуће могу да очекују знатно лакше остваривање својих права и краће чекање на коначна решења. Значајна измена која ће допринети поједностављењу процедура, бржем остваривању права, али и смањењу обавеза за послодавце, односи се на укидање 16 образаца, међу којима је и образац М-4, што ће омогућити и ниже административне трошкове, ефикаснији рад послодавца, уз значајну уштеду времена. Фонд ПИО даје немерљив допринос напорима државе да поједностави процедуре, да дигитализује услуге и олакша грађанима коришћење права, што је један од приоритета у развојној стратегији Фонда.

Како оцењујете рад Фонда у протеклом периоду?

Задовољан сам резултатима које смо постигли, мада увек има простора за још бољи рад. У овој години Фонд је остварио позитивне трендове у пословању и из месеца у месец повећава се наплата доприноса а смањују дотације из буџета. Учешће трансфера из буџета у првих девет месеци 2018. године у укупним приходима Фонда износи 27,3 одсто, што је знатно смањење у односу на упоредни период прошле године када је тај проценат износио преко 30 одсто. То практично

Данило Вујичић

значи да су у односу на исти период 2017. трансфери из буџета, и поред подизања висине пензија и накнада, захваљујући оствареним и пренетим приходима од доприноса, нижи за 11,3 милијарде динара. Тај добар тренд у пословању постигнут је заједничким мерама Владе Србије, Министарства за рад и Фонда, јер је већи прилив изворних прихода Фонда пре свега резултат континуираног повећања запослености и активности које се предузимају против рада на црно.

Узмимо као пример напоре да се смањи стопа незапослености и интензивира борба против непријављеног рада кроз пројекат Владе и Министарства „Реци НЕ раду на црно“, што је директно утицало на повећање прихода. Повећањем прихода у буџету стварају се финансијски капацитети да се улаже у нове стратешке пројекте, који ће опет генерисати нове и веће приходе. Повећање изворних прихода Фонда ПИО се директно одражава на смањење дотација из буџета и Фонд, из године у годину, повећава своју финансијску самосталност. Није тако давно било када се половина средста-

ва потребних за исплату пензија издвајала из буџета Републике, а сада имамо реално учешће буџета у финансирању пензија испод 30 одсто.

прихода

Раст запослености и јачање финансијске одрживости пензијског система је тема која ће бити у фокусу у периоду пред нама.

Приликом процене финансијске одрживости на пензијски систем гледамо као на део система међугенерациског трансфера прихода. Систем финансирања пензијског и инвалидског осигурања код нас био је сасвим одговарајући за време када је успостављан, у условима повољних демографских параметара који су обезбеђивали задовољавајућу пропорцију између корисника пензија и самих запослених. Данас је ситуација другачија и сви пензијски системи који се заснивају на принципу међугенерациске солидарности, укључујући и најразвијеније европске земље, суочавају се са истим изазовима – растом дуговечности, новим економским приликама, ниском стопом наталитета. Многе државе, као и Србија, настоје да пронађу модалитет који ће највише одговарати њиховим условима и у решавању тог проблема треба да учествује читав низ стручњака, од демографа до економиста. Оно што ја могу да кажем јесте да се у нашим пројекцијама будућег развоја односа трошкова за пензије и доприноса, поред финансијске, увек води рачуна и о социјалној одрживости, уз највећи степен уважавања интереса свих наших грађана.

Усвајање новог Закона о ПИО значило је и укидање Закона о привременом уређивању начина исплате пензија. Поред тога, Закон предвиђа и могућност

исплате новчаног износа као новчане помоћи корисницима пензије. Шта то значи за пензионере?

Изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању дати су правно-формални оквири за ефикасније поступање Фонда, које ће се позитивно одразити на начин и квалитет пружања услуга грађанима. За пензионере је свакако најважније укидање Закона о привременом уређивању начина исплате пензија, који се примењивао током претходне четири године, и корисници су већ своју октобарску пензију добили без умањења. Поред тога, изменама Закона предвиђена је могућност да се средства за пензијско и инвалидско осигурање могу користити и за исплату новчане помоћи корисницима пензије, када је таква помоћ потребна великом броју пензионера, у износу који утврди Влада. Прве ефекте те мере видели смо већ пре месец дана када је свим пензионерима исплаћена једнократна помоћ од три хиљаде динара. Захваљујући добрим приходима Фонда, обезбеђена су средства за једнократну исплату у укупном износу од 5,24 милијарде динара. Брига о пензионерима је свеобухватна и са аспекта државе, кроз измене законских оквира, али и са аспекта Фонда који континуирано предузима бројне активности да своје услуге учини доступнијим свим грађанима, а првенствено пензионерима.

Ваша порука грађанима и запосленима у Фонду?

Са позиције председника Управног одбора, као највишег органа управљања Фондом, у прилици сам да сагледам и оценим рад Фонда крајње објективно и посебно бих истакао, прво, константна настојања да се процес рада унапреди како би се услуга корисницима и осигураницима побољшала и, друго, настојања да се трошкови пословања рационализују и оптимизују. У име свих чланова Управног одбора могу рећи да Фонд ради врло професионално и у складу са захтевима савременог пословања, да су запослени посвећени послу и одговорни према задацима, обучени за квалитетно пружање услуга грађанима и врло аналитични и благовремени у сарадњи са Управним одбором.

У жељи да овакву сарадњу наставимо и даље, на добробит наших пензионера и осигураника, свима честитам предстојеће новогодишње и божићне празнике.

Г. О.

ФОНД ПИО ПОДСЕЋА ГРАЂАНЕ Следеће године нови услови за пензионисање

У складу са Законом о ПИО који је ступио на снагу 1. јануара 2015. године, од 1. јануара 2019. године важе нови услови за остваривање права на старосну и превремену старосну пензију,

Грађани који су испунили услове за пензију по прописима који важе у 2018. години, морали су да престану са радом најкасније са 30. децембром 2018. године и да поднесу захтев за пензију најкасније 31. децембра, а то су могли да учине лично или препорученом поштом. Подношење захтева 1. јануара и касније подразумева примену услова који важе у тој години.

Подсећамо да се старосна граница за одлазак у старосну пензију код жена помера за шест месеци, тако да је услов за жене у 2019. години 62 године и 6 месеци живота и најмање 15 година стажа осигурања. До 2032. године за жене ће се постепено померати услови за пензионисање у погледу година живота, да би од те године и жене имале услов за старосну пензију са навршених 65 година живота. Код мушкараца и даље важе исти услови – 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања. Осим овог основа за старосну пензију, осигураници оба пола могу то право остварити са навршених 45 година стажа осигурања, без обзира на године живота.

За остваривање права на превремену старосну пензију, од 1. јануара 2019. године мушкарцима ће бити потребно 40 година стажа осигурања и најмање 57 година и 8 месеци живота, а женама најмање 38 година и 6 месеци стажа осигурања и 57 година живота. У овом случају, пензија се трајно умањује за 0,34 одсто за сваки месец пре навршених година живота прописаних за стицање права на старосну пензију у тој календарској години. Укупан износ умањења за превремену старосну пензију максимално може да износи 20,4 одсто.

Како би омогућили осигураницима да благовремено поднесу захтев и остваре право на пензију у складу са условима важећим у 2018. години, све филијале, службе и испоставе Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање дежурале су у суботу 29. децембра, а у понедељак 31. децембра шалтери за пријем захтева радили су продужено до 18 часова.

Г. О.

ЗА ПЕНЗИОНЕРЕ СА НАЈНИЖИМ ПРИМАЊИМА

Увећање уз пензију до краја 2019.

Једна од новина Закона о пензијском и инвалидском осигурању, који је ступио на снагу 30. септембра ове године, предвиђа исплату новчаног износа као увећања уз пензију. Дакле, чланом 207а Закона о ПИО прописано је да се корисницима старосне, превремене старосне, инвалидске и породичне пензије, у условима постојања фискалног простора, примања могу повећати исплатом новчаног износа као увећања уз пензију, зависно од економских кретања и финансијских могућности републичког буџета, при чему средства за ове намене не могу бити виша од 0,3 одсто БДП на годишњем нивоу. Услови, висина и динамика исплате овог новчаног износа, како је прописано, утврђују се актом Владе, средства се обезбеђују из буџета Републике Србије, изузев за октобар и новембар 2018. године када средства обезбеђује Фонд, док обрачун и исплату износа врши Фонд уз пензију.

У складу са овом одредбом, Влада Републике Србије у октобру 2018. донела је Уредбу о условима, висини, обухвату корисника пензија и динамици исплате новчаног износа као увећања уз пензију, на основу које је корисницима старосне, превремене старосне, инвалидске и породичне пензије, чија је висина за месец октобар и новембар 2018. године износила до 34.003,90 динара, исплаћен новчани износ као увећање уз пензију.

У децембру 2018. Влада Републике Србије донела је нову уредбу којом је прописано да

ће корисницима старосне, превремене старосне, инвалидске и породичне пензије, чија висина од децембра 2018. закључно са новембром 2019. године износи до 34.003,90 динара, бити исплаћен новчани износ као увећање уз пензију.

Овај износ пензионерима ће се исплаћивати месечно уз пензију од децембра 2018, а закључно са новембром 2019. године и биће посебно исказан. Како се пензија исплаћује у текућем месецу за претходни, то значи да ће пензионери ово увећање практично примати целе следеће године, дакле од јануара до децембра 2019.

Поред корисника наведених врста пензије, право на ово увећање уз пензију имају и корисници права на привремену накнаду по основу II и III категорије инвалидности, односно преостале радне способности, из члана 223

и 225 Закона о ПИО, изузев корисника привремене накнаде која није преведена у инвалидску пензију из члана 223 Закона, као и инвалидне деце која користе привремену накнаду.

Конкретно, корисници чија висина пензије од децембра 2018. године закључно са новембром 2019. износи до 26.643,75 динара, примиће увећање у износу од пет одсто од висине пензије која им припада за наведене месеце.

Када је реч о корисницима чија висина пензије од децембра 2018. закључно са новембром 2019. године износи од 26.643,75 до 34.003,90 динара, њима ће се новчани износ као увећање уз пензију обрачунати као разлика између износа исплаћене, односно припадајуће пензије за септембар 2018. увећане за пет процената, и износа који им припадају од децембра 2018. закључно са новембром 2019. године.

У случају нових корисника, којима пензија припада почев од месеца децембра 2018. године, а чији се износ пензије креће између 26.643,75 и 34.003,90 динара, износ увећања уз пензију обрачунаће се у висини новчаног износа као увећања уз пензију корисника који су право на пензију остварили закључно са 30. септембром 2018, а чија је висина пензије иста као и пензија новог корисника.

Уредба прописује и да ће се, уколико се пензија исплаћује за део месеца, обрачунати сразмерни део увећања уз пензију.

Новчани износи као увећање уз пензију који су исплаћени корисницима уз пензију сматрају се коначним. Такође, на новчани износ увећања уз пензију неће се вршити обрачун и плаћање доприноса за обавезно здравствено осигурање корисника.

В. К.

Сајт Фонда ПИО доступан и слепим особама

Да би се приближио корисницима и своје услуге учинио једноставнијим и бржим, Фонд ПИО већ годинама развија различите облике електронског пословања. На сајту Фонда (www.pio.rs), поред релевантних података у вези са остваривањем конкретних права и свих потребних обра-

заца, грађанима су на располагању и бројни кориснички сервиси врло једноставни за коришћење.

У намери да те информације и услуге буду доступне и слепим и слабовидим особама, Фонд је омогућио да сајт добије и функцију читања садржаја (text-to-

speech). Пратећи савремене трендове, Фонд је увео потпуно нову дигиталну услугу која помоћу софтвера „читај ми“ на једноставан начин слепим и слабовидим особама пружа могућност читања садржаја на сајту РФ ПИО.

Г. О.

Новим корисницима исплата преко текућег рачуна

Међу бројним новинама које је 30. септембра 2018. донео Закон о ПИО, а од којих неке ступају на снагу 1. јануара 2019. године, налазе се и оне које се односе на начин исплате права.

Дакле, према прописима који су важали до краја 2018. године, корисници пензија и осталих права са пребивалиштем у Републици Србији могли су да изаберу начин на који ће им Фонд ПИО исплаћивати пензију – на текући рачун, на кућну адресу, преко шалтера испоручне поште, на рачун установе у коју је корисник смештен или преко пуномоћника.

Како нам објашњава Сузана Воркапић, начелница Одељења за исплату пензија по домаћим прописима у Дирекцији РФ ПИО, према Закону о пензијском и инвалидском осигурању, Фонд почев од 1. јануара 2019. године, новим корисницима пензија, односно новчаних накнада, исплату оствареног права врши искључиво преко банке, односно на текући рачун.

– Корисници, односно примаоци који имају пребивалиште у Републици Србији, почев од 1. јануара 2019. године могу изабрати начин на који ће им Фонд исплаћивати пензију, и то: на текући рачун корисника или примаоца, односно родитеља за дете, стараоца, хранитеља, на рачун установе у коју је корисник смештен или преко пуномоћника на његов текући рачун. Када је реч о корисницима пензија који имају пребивалиште ван територије Републике Србије, Фонд ПИО им, као и до сада, омогућује исплату на девизни рачун – појашњава Сузана Воркапић.

Ове измене ће, како наводи, поступно у наредном периоду омогућити ефикаснију исплату пензија, која подразумева брже укључивање корисника у програм исплате пензија, а утица-

ће и на смањења трошкова које Фонд има у вези са исплатом права на кућну адресу корисника и доставну пошту. Због исплате на кућну адресу, која подразумева обраду података Банке Поштанске штедионице, штампу и дистрибуцију чекова до доставних пошта, програм исплате пензија се затвара за унос нових корисника и до 10 дана пре почетка исплате, тако да решења која су донета у том периоду нису укључена у ту исплату већ чекају наредну.

Начелница Воркапић наводи да осигураници за које је поступак одлучивања о праву на пензију и новчану накнаду у току, или ће тек поднети захтев за остваривање права Фонду, ради исплате оствареног права уз захтев треба да доставе један од следећих докумената: овлашћење/потврду банке у којој је отворен текући рачун корисника, односно примаоца (родитеља за дете, стараоца, хранитеља); решење установе о постављењу стараоца или хранитеља које садржи број текућег рачуна за исплату пензије, односно новчане накнаде; решење или други акт о смештају корисника у установу социјалне заштите, односно другу установу које садржи број рачуна установе на који ће се пензија, односно новчана накнада, исплаћивати; или пуномоћје којим се овлашћује лице за пријем пензије, одно-

сно новчане накнаде са подацима о броју текућег рачуна пуномоћника. Она наглашава да у случају да подносилац захтева, односно будући корисник не достави један од наведених докумената, Фонд неће вршити исплату оствареног права. Једино корисник коме се већ врши исплата пензије, односно новчане накнаде, не треба да доставља наведене доказе уз захтев, јер ће се исплата и новог права које оствари вршити на исти начин.

– У току коришћења права на пензију, односно новчану накнаду корисник може да промени начин исплате, достављањем Фонду захтева за исплату на територији Републике Србије, са документацијом потребном за промену начина исплате која је наведена у овом захтеву. Корисници којима је Фонд вршио исплату на текући рачун не могу изабрати исплату на кућну адресу, односно испоручну пошту, јер Фонд у складу са законским прописима не може удовољити таквом захтеву корисника – објашњава Сузана Воркапић.

Важно је још једном нагласити да се нове одредбе Закона у случају исплате права односе на нове кориснике. Дакле, Фонд ПИО ће корисницима пензија и новчаних накнада којима је закључно са исплатом пензије за децембар 2018. године (за кате-

Обавезна пријава сваке промене која утиче на право

Корисник, прималац, установа и пуномоћник имају обавезу да пријаве Фонду сваку промену која је од утицаја на право, односно обим коришћења тог права, као што су: статусне промене у вези са којима се доставља уверење о животу, извод из матичне књиге венчаних, умрлих и промене ЈМБГ, имена, презимена, адресе, пребивалишта, као и школску потврду и друго, у вези са којима се доставља копија личне карте или извод из читача за чиповану личну карту.

Кориснику који не достави благовремено наведену документацију обуставља се исплата доспелих месечних износа пензија, односно новчаних накнада.

Доспели месечни износи пензија, новчаних накнада, који нису могли бити исплаћени због наведених околности, накнадно ће се исплатити највише за 12 месеци уназад рачунајући од дана када, по престанку деловања тих околности, корисник поднесе захтев за исплату.

горију осигураника запослених први део пензије за децембар) вршена исплата на кућну адресу, или преко шалтера испоручне поште, наставити са овим начином исплате и надаље, односно и након 1. јануара 2019. године.

– Уколико корисник након овог датума промени начин исплате са кућне адресе и испоручне поште на текући рачун корисника, односно примаоца или на рачун установе, не постоји могућност поновног враћања на исплату на кућну адресу или испоручну пошту – прецизира начелница Воркапић.

В. Кадић

МЕЂУНАРОДНИ ДАН РАЗГОВОРА СА БИХ

Решења на лицу места

Овогодишња сезона међународних саветодавних дана успешно је окончана почетком децембра у Београду сусретом представника фондова пензијског осигурања Србије и Босне и Херцеговине.

Дан разговора са носиоцима пензијског осигурања Фонда ПИО Републике Српске и Федералног завода МИО/ПИО одржан је и овај пут у Служби Филијале за град Београд 1 на Новом Београду. Била је то прилика за грађане који су остварили стаж осигурања у Србији и Републици Српској или Федерацији БиХ да се посаветују и добију правну помоћ и одговор на све своје недоумице.

У тиму саветодаваца из Београда биле су Слађана Миљковић и Милица Радоњић, из Филијале за град Београд, као и Данијела Рачић, из Службе Филијале за град Београд 1.

Општи закључак српских саветодаваца јесте да су сусрети протекли одлично и да је сарадња са колегама из БиХ била веома добра. Ове године питања су се најчешће односила на стаж осигурања и на остваривање права. Било је и оних која су остала неразјашњена, зато што није било могуће остварити увид у неке предмете. На такве упите стручњаци из Републике Српске и Федерације БиХ одговориће електронски или телефоном, када обаве све провере у својим фондовима. И они су констатовали да је овај вид сарадње фондова веома важан, јер се на тај начин боље упознају и комуницирају по питању решавања самих предмета и ургенција.

Овогодишњи представници из БиХ били су Нермина Вучковић, Вања Чале и Емир Ајдин, из Федералног завода МИО/ПИО, а из Фонда ПИО Републике Српске – Татјана Вановац и Брано Симанић.

Према речима Нермине Вучковић, саветника генералног директора за спровођење пра-

Део атмосфере са овогодишњег саветодавног дана: Милица Радоњић, Татјана Вановац и Брано Симанић прате излагање странке

ва из ПИО, задовољни су како је дан разговора протекао. Она је нагласила да су ово корисни сусрети, пре свега за кориснике права, а да се домаћини увек потруде да се гости пријатно осећају.

– Најчешћа питања странака односила су се на дужину трајања поступка и остваривање права на пензију у једној и другој држави. Распитивали су се и о висини пензије, поготово ако се ради о сразмерним пензијама. Било је и оних који су нам се више пута писаним путем обраћали, тако да смо за њих припремили комплетну документацију и одговоре. Доста наших грађана прима пензију из Србије и драго нам је да се оваква сарадња настави и убудуће. Трудимо се као носиоци осигурања да убрзамо поступке, како би наше странке биле још задовољније – изнела је своје утиске Нермина Вучковић.

Брано Симанић, помоћник директора за остваривање права из ПИО из Фонда ПИО Републике Српске, каже да су задовољни како из године у годину протичу саветодавни дани.

– Задовољство је кад дође велики број странака по информације, а посебно је задовољство кад их је мање, јер то значи да систем функционише и да нема много нерешених ситуација. Питања су била уобичајена, људи се интересују за услове права на пензију, зашто неки захтев није благовремено решен, због чега им пензија није исплаћена, а то се најчешће дешава на почетку коришћења права, ако је потребно да се достави број рачуна или потврда о животу. Посебних и специјалних питања и проблема није било и надам се да их неће ни бити – рекао је Брано Симанић.

Странкама су посебно добро дошли дани разговора – на једном месту добили су све потребне одговоре у вези са стажом и правом, што је за њих лакше и економичније.

Сузана Томковић (55), правник у једној књиговодственој агенцији, бави се питањима у вези са пензијским правом, те је тим поводом дошла на дане разговора као заступник неколико странака.

– Често долазим са клијентима на дане разговора. Користи-

мо могућност кад долазе саветодавци из других република да бисмо убрзали процес. Задовољна сам овим састанком, предмети клијената које заступам су при крају, БиХ је потврдила стаж. Код једне госпође има периода који нису признати, јер није било доказа о уплатама, па смо их сада доставили. Желим да нагласим да имам доста клијената који су радили у Словенији, па би било добро кад би се реализовали и сусрети са словеначким представницима. Саветујем свима који се припремају да предају захтев за пензију да прво провере своју матичну евиденцију, да касније не би цео процес дуже трајао – резимира је Сузана Томковић.

Радмила Божић (44), старатељ Ранке Божић, особе са инвалидитетом од 100 одсто оштећења, дошла је уместо сестре у вези са остварењем права на пензију из Федерације БиХ. Откако им је отац преминуо, крајем фебруара 2017, није добила пензију из Федерације БиХ. Захваљујући саветодавцима успешно је окончали тај проблем и веома је захвална на томе.

Д. Грујић

Куршумлија: помоћ за петсто пензионера

Удружење пензионера из Куршумлије уочи новогодишњих и божићних празника издвојило је 500.000 динара, да би за 500 својих чланова обезбедило ваучере од по 1.000 динара за куповину намирница.

Председник Удружења куршумлијских пензионера Владимир Јаковљевић рекао је да су пензионери у граду добили ваучере и могућност да купе храну по свом избору, док ће они који живе на сеоском подручју добити пакете са основним намирницама.

Како је истакао, сличне акције помоћи члановима, удружење пензионера спроводи два пута годишње, у пролеће и јесен.

Просечне зараде за октобар 2018.

Просечна бруто зарада обрачуната за октобар 2018. године износила је 69.012 динара, док је просечна зарада без пореза и доприноса (нето) износила 49.901 динар.

У поређењу са истим месецом претходне године, просечна бруто зарада за октобар 2018. номинално је виша за 7,5, а реално за 5,2 одсто, док је просечна нето зарада виша за 8,0 одсто номинално, односно за 5,7 одсто реално.

Раст бруто зарада у периоду јануар–октобар 2018. у односу на исти период прошле године износио је 5,9 одсто номинално, а 3,8 одсто реално. Истовремено, нето зараде су порасле номинално за 6,4 одсто и реално за 4,3 процента.

Медијална нето зарада за октобар износила је 39.278 динара, што значи да је 50 одсто запослених остварило зараду до тог износа.

Сајам привреде и предузетништва

У нишкој Хали „Чаир“ одржан је дводневни Сајам привреде и предузетништва под слоганом „Пре(д)узми своју будућност“.

Представило се 150 фирми и малих предузетника из Србије а посетиоци су имали прилику да виде туристичку понуду и понуду прехрамбених и других производа. Организатор сајма била је градска општина Пантелеј под покровитељством града Ниша и уз подршку Привредне коморе Србије и Аустријске привредне коморе.

У оквиру Сајма организована је конференција на тему „Потребе привреде за кадровима и примена Закона о дуалном образовању“. У раду конференције учествовали су представници надлежних министарстава, НСЗ, као и асоцијације привреде и средњих стручних школа укључених у систем дуалног образовања.

Сајам је посетило више хиљада људи из Ниша и југа Србије.

Пирот: телефонски круг за старије особе

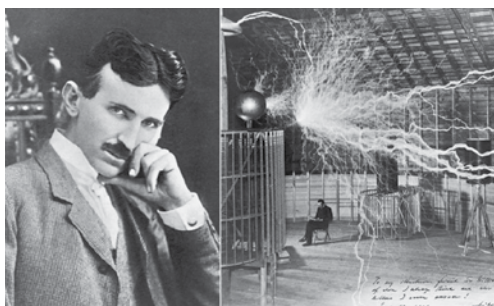
У пиротском Црвеном крсту две године постоји такозвани телефонски круг за старије особе. Свакога дана корисници позивају једни друге телефоном и на тај начин брину о својим суграђанима. Ово је посебно значајно за оне који живе сами, па им много значи када их неко позове.

Уколико неко не одговори на позив, одмах се алармирају надлежне службе. У Црвеном крсту у Пироту, где постоје два „телефонска круга“, кажу да је ова мера дала одличне резултате и да је то најјефтинији и најједноставнији начин да се помогне старима. Постоје и друге врсте помоћи.

– Имамо и 60 корисника код којих раде геронтодомаћице, 30 у граду и 30 у селима. Они добијају и потребне пакете хране и хигијене, и то су корисници из угрожених породица – каже Сања Станковић, секретар ЦК Пирот.

При Црвеном крсту свакодневно ради и клуб за старе. Ипак, да би брига о старима била потпуна, из Удружења пензионера поручују да је у Пироту неопходно изградити дом за старе.

Тесла конференција у Њујорку

У њујоршком хотелу „Њујоркер“ 12. јануара следеће године биће одржана Конференција посвећена Николи Тесли, а у организацији Тесла научне фондације из Филадельфије. (У овом хотелу Никола Тесла је живео последњих десетак година и ту је преминуо 7. јануара 1943. године.)

Конференцију ће отворити Мирјана Живковић, генерални конзул Србије у Њујорку.

Прва Тесла конференција у Њујорку одржана је у јануару 2013, а Конзулат Србије је сваке године био спонзор и партнер Тесла конференције.

Ова конференција је и својеврсна припрема за Тесла Фест који је планиран за јул 2019. у Београду и јануар 2020. године у Њујоркер хотелу.

На конференцији ће говорити више од 20 учесника из САД, Канаде, Србије, Мексика и Хрватске. Тесла научна фондација из Филадельфије последње четири године ради на програму увођења Тесле у школе Америке, а како надлежни истичу, пронашли су бројне начине да остваре овај циљ, јер САД немају централизован систем образовања.

САВЕЗ ИНВАЛИДА РАДА ВОЈВОДИНЕ СВЕЧАНО ОБЕЛЕЖИО МЕЂУНАРОДНИ ДАН ОСИ

Жене ОСИ чешће жртве

Насиља

Под покровитељством Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Савез инвалида рада Војводине свечано је обележио Међународни дан особа са инвалидитетом. Ову пројектну активност СИР Војводине подржало је и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, а тему под називом „Десет година од ступања на снагу Конвенције о правима особа са инвалидитетом – пут ка пуној примени“ презентовао је Славко Имрић, директор Покрајинског фонда ПИО.

На свечаности у Клубу посланика Скупштине АП Војводине били су и Предраг Вулетић, покрајински секретар за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Станко Нимчевић, потпредседник СИР Србије и председник ГО СИР Суботица, Марија Ристић Марков, саветница у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Чедомир Француски, заменик директора ПФ ПИО, Стеван Радишић, потпредседник СИР Војводине и председник ГО СИР Зрењанин, као и представници 33 градске и општинске организације СИР Војводине.

Говорећи на скупу Предраг Вулетић је истакао да је циљ обележавања Међународног дана ОСИ да се скрене пажња на квалитет живота особа које живе са инвалидитетом путем националних, регионалних и глобалних активности и подигне свест о важности њихове интеграције у све аспекте живљења.

– У нашој земљи је направљен помак када је у питању положај особа са инвалидитетом, али су оне и даље дискриминисане и имају бројне проблеме. У посебно тешкој ситуацији су жене које су двоструко дискриминисане, чешће незапослене, економски зависне, и чешће жртве насиља – рекао је покрајински секретар Вулетић, и додао да су позитивне промене резултат зајед-

Стеван Радишић, Славко Имрић, Предраг Вулетић, Стана Свиларов, Станко Нимчевић и Марија Ристић Марков на свечаности у Клубу посланика Скупштине Војводине

ничког рада државних институција и невладиног сектора, у којем је значајна улога Савеза инвалида рада. Он је навео да ће Секретаријат на чијем је челу у 2019. години на још бољи и адекватнији начин одговорити на потребе ОСИ, подстицати нове, и развијати и унапређивати постојеће услуге и сервисе помоћи и подршке.

Стана Свиларов, председница СИР Војводине, захвалила је највишем врху државе и Покрајине на пруженој подршци ОСИ и инвалидима рада, и подсетила да су инвалиди рада своју радну и здравствену способност изгубили радећи свој посао. Она је истакла да се зато и Савез, као њихова асоцијација, свакодневно труди да у што тешњој сарадњи са надлежним институцијама још више унапреди њихова права и положај у друштву и помогне им у решавању животних проблема.

Марија Ристић Марков је подсетила на овогодишњу поруку УН поводом Међународног дана ОСИ – „Оснаживање особа са инвалидитетом и осигуравање инклузије и равноправности“, и истакла да је и ресорно Министарство учествовало у разним активностима поводом обележавања Међународног дана ОСИ. Између осталог, Министарство је покренуло кампању J=ДНАКИ и

на њихову иницијативу је први пут пуштена у промет поштанска марка са овим слоганом, као и пригодна коверта, а осмишљене су и значке у облику знака једнакости.

У оквиру свог излагања, Славко Имрић је, између осталог, навео да је Република Србија једна од 177 чланица УН које су усвојиле закон о потврђивању Конвенције УН о правима ОСИ – која је ступила на снагу пре десет година, а, такође је усвојила и Закон о потврђивању Опционог протокола уз Конвенцију УН о правима ОСИ.

– На овај начин је Србија питање унапређења положаја ОСИ ставила у ред најзначајнијих приоритета и, између осталог, дала могућност својим грађанима да у случају кршења забране дискриминације могу и непосредно да се обрате Комитету УН. Основни циљ Конвенције није да утврди нека нова права за ОСИ, јер су у основи људска права универзална и иста за све, и стичу се рођењем. Њен циљ је да обавезе државе да, водећи рачуна о људским правима уопште, једнако воде рачуна и о правима ОСИ – приближио је Славко Имрић присутнима суштину ових прописа.

За културно-забавни део манифестације био је задужен хор ОО СИР Шида.

Мирослав Мектеровић

Министарство за рад о сарадњи са савезима особа са инвалидитетом

Министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Зоран Ђорђевић састао се 24. децембра с представницима 35 савеза удружења особа са инвалидитетом ради договора о приоритетима за 2019. годину.

Изјавио је да је за наредну годину обезбеђено 270 милиона динара за програмски конкурс, 30 милиона више него 2018, а за стално отворени конкурс 180 милиона, односно 20 милиона више него у 2018. години, наводи се у саопштењу Министарства.

– Верујем да ћемо заједничким радом успети да се изборимо за ваш још бољи положај у друштву, јер смо ове године већ доста тога урадили. Трудимо се да искоренимо стереотипе који постоје према особама са инвалидитетом – казао је Ђорђевић.

Он је рекао да ће приоритет рада Министарства остати брига о особама са инвалидитетом и обезбеђивање њиховог неметаног кретања, као и омогућавање њихове потпуне укључености у све друштвене сфере.

Г. О.

Место за креативност

Удружење дистрофичара Јужнобачког округа отворило је у својим просторијама галерију „Арт”, у којој ће моћи да се купе уметнички радови чланова овог и других удружења особа са инвалидитетом из Новог Сада.

Отварању галерије присуствовали су Биљана Барошевић, в. д. помоћнице министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, и Љиљана Коковић, помоћница градоначелника Новог Сада.

– Поносни смо што је оваква галерија, где особе са инвалидитетом могу да излажу своје рукотворине и уметничка дела, отворена у срцу Новог Сада, у самој пешачкој зони, где је доступна свим грађанима овог града, као и његовим туристима. Ово је само једна у низу активности којима обележавамо Међународни дан особа са инвалидитетом и желимо да истакнемо да ћемо то, на челу са министром Зораном Ђорђевићем, и чинити свих 365 дана у години, а не само трећег децембра – рекла је Биљана Барошевић и додала да ће ресорно министарство наставити да подржава пројекте који доприносе инклузији ОСИ у друштво.

– У овој галерији радове ће излагати неколико удружења ОСИ са територије града, чији рад подржава Градска управа за социјалну и дечју заштиту. Оваквим пројектима

Биљана Барошевић на отварању галерије „Арт”

повећава се видљивост особа са инвалидитетом и смањују дискриминација, предрасуде и стереотипи према њима – навела је Љиљана Коковић.

Изложени радови су плод рада чланова пет удружења ОСИ и пет самосталних уметника.

– Просторије Удружења дистрофичара су званична изложбена дестинација у мани-

фестацији Ноћ музеја, па је интересовање грађана за наше уметничке радове било подстицај за отварање овакве галерије коју су подржали ресорно Министарство и град Нови Сад – рекла је Александра Пановић, секретар Удружења дистрофичара, и нагласила да ће се средствима од продаје радова помоћи функционисање укључених удружења.

Д. Кораћ

ГОДИШЊИ КОНЦЕРТ КУД УДРУЖЕЊА ПЕНЗИОНЕРА ГРАДА НОВОГ САДА

Побрали аплаузе

Културно-уметничко друштво Удружења пензионера града Новог Сада одржало је недавно у Културном центру „Младост” у Футогу свој годишњи концерт.

Концерту су присуствовали представници Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, представници Градске управе Новог Сада, Црвеног крста Нови Сад, Дома Ветерник, и КЦ „Младост” Футог.

На концерту су наступили чланови музичке, литерарне и драмске секције, а посебан аплауз су добили чланови хора и музичка група.

КУД Удружења пензионера града Новог Сада доделио је захвалницу министру Зорану Ђорђевићу, коју је примио Зоран Милошевић, в.д. помоћника министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, и Милошу Вучевићу, градоначелнику

Новог Сада, коју је примио Далибор Рожић, члан Градског већа за културу.

Зоран Милошевић (на слици) захвалио је на признању које је добио министар Зоран Ђорђевић, и нагласио да ће Министарство наставити са подршком удружењима и во-

дети бригу о правима пензионера.

Захвалнице су добили и Биљана Барошевић, в.д. помоћнице министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, и Љиљана Коковић, помоћница градоначелника Новог Сада.

Д. К.

ОДРЖАНА КОНФЕРЕНЦИЈА СОЦИЈАЛНИХ ПАРТНЕРА У СКУПШТИНИ АП ВОЈВОДИНЕ

Опоравак тржишта рада

Потписан споразум о сарадњи републичког и покрајинског социјално-економског савета

Покрајински социјално-економски савет организовао је 14. децембра конференцију под називом „У сусрет проблемима запослених и тржишта рада“ у Великој сали Скупштине АП Војводине. Конференцији су, осим социјалних партнера у Социјално-економском савету (СЕС) Републике Србије и Покрајинском социјално-економском савету (ПЕСЕС), присуствовали и представници републичких и покрајинских органа власти, локалних самоуправа, локалних социјално-економских савета, регионалних развојних агенција и инспекције рада, привредних комора, фондова, завода и служби за запошљавање. Циљ овог скупа био је да се свестрано сагледају савремени изазови тржишта рада, проблеми привреде и запослених, посебно недостатак радне снаге на тржишту, да се изведу оцене и предложе мере за побољшање стања.

Конференцију је отворио потпредседник Покрајинске владе и покрајински секретар за привреду и туризам, Иван Ђоковић. Он је као председавајући Покрајинског социјално-економског савета први изнео виђења и закључке у погледу положаја запослених и изазова тржишта рада у условима демографских промена, као и закључке у вези са привредним активностима.

Обавестио је присутне да је непосредно пре Конференције одржана и заједничка седница СЕС Републике Србије и ПЕСЕС, на којој је министар финансија Републике Србије, Синиша Мали, представио Програм економских реформи у Републици. На овој заједничкој седници потписан је и спора-

Учесници конференције

зум о сарадњи два савета, којим су дефинисани даљи правци и кораци у раду за наредни, четворогодишњи период. Стављен је акценат на унапређење трипартитног социјалног дијалога на нивоу локалних самоуправа. Постигнут је договор да се једном годишње одржава седница два савета, те да на сваку седницу републичког СЕС-а, буде позван представник и ПЕСЕС-а.

Иван Ђоковић је похвалио и досадашњу сарадњу, нагласивши да ПЕСЕС у континуитету упућује своје смернице, ставове и закључке, како Влади Републике Србије, ресорним министарствима, тако и републичком СЕС-у. Велики део сугестија упућених Министарству финансија је и усвојен те су оне примењене у програмским, економским реформама, нагласио је Ђоковић.

Међу осталим, бројним учесницима конференције били су и Милош Ненезић, председник Уније послодаваца Србије, Љубислав Орбовић, председник Савеза самосталних синдиката Србије, проф. др Зоран Стојиљковић, председник Уједињених гранских синдиката „Независност“, Горан Милић,

председник Савеза самосталних синдиката Војводине, Милојица Живковић, председник Покрајинског одбора УГС „Независност“ за Војводину, и Станко Крстин, председник Уније послодаваца Војводине, који су били и излагачи по одређеним темама.

Учесници конференције су разматрали проблеме привреде и запослених, посебно недостатак радне снаге на тржишту, као и „одлив“ радне снаге у иностранство. Имали су прилику да сазнају и све појединости о актуелним економским и социјалним показатељима у Републици Србији и АП Војводини, по виђењима синдиката, али и да се информишу о амбијенту у коме послује домаћа привреда са аспекта послодаваца у Војводини. Изведене су оцене, и предложене мере за побољшање постојећег стања, уз напомену да би за одржавање и даље убрзање привредне активности требало омогућити наставак структурних реформи, као и повећање инвестиција и производне активности у извозно оријентисаним привредним делатностима.

М. Мектеровић

ПОКРАЈИНА ДОДЕЛИЛА 63,3 МИЛИОНА ДИНАРА УСТАНОВАМА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ЗА СМЕШТАЈ КОРИСНИКА

За унапређење услуга

Покрајински секретар за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Предраг Вулетић, уручио је 18. децембра у Дому за децу и омладину у Ветернику уговорне директорима установа социјалне заштите за смештај корисника у АП Војводини у укупном износу од 63,5 милиона динара. Бесповратна средства, која ће се реализовати овим уговорима, одобрена су на трећем

овогодишњем конкурс Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова, намењеном установама социјалне заштите за смештај корисника.

Приликом уручивања уговора покрајински секретар је рекао да је пре две године била неуједначена слика у установама за смештај корисника и због тога је већина ресурса била усмерена

управо ка њима. Током ове, 2018. године, Покрајински секретаријат је реализовао три конкурса на која су могле да се пријаве ове установе. До сада је у ове установе уложено 517 милиона динара, а само у овој години више од 363 милиона.

– Захваљујући заједничким напорима директора установа и Покрајинске владе данас је стање у тим установама неупоредиво

боље, о чему сведоче и добијене лиценце у девет од шеснаест геронтолошких центара у Војводини – истакао је Вулетић.

Он је додао и да је циљ да током идуће године све установе добију лиценцу, чему ће допринети и подршка Покрајинског секретаријата, која ће, како је најавио, бити бар на овогодишњем нивоу.

М. М.

Шест и по деценија успешног рада

Градска организације инвалида рада Суботице обележила је почетком децембра 65 година постојања и рада и Међународни дан особа са инвалидитетом – 3. децембар. Свечаности у Великој већници Градске куће присуствовали су Богдан Лабан, градоначелник Суботице, Славко Имрић, директор Покрајинског фонда ПИО, др Ненад Иванишевић, директор Геронтолошког центра Суботица и саветник потпредседнице Владе Србије, Стана Свиларов, председница СИР Војводине, Стеван Радишић, потпредседник СИР Војводине, Чедомир Француски, заменик директора ПФ ПИО, Снежана Марић, директорка Филијале РФ ПИО Суботица, Драгица Лучев, председница ГУП Суботице, Милан Поповић, председник суботичког СССС, и Марко Марић, покрајински посланик.

Станко Нимчевић, дугогодишњи председник ГОИР Суботице и потпредседник републичке организације инвалида рада, истакао је да присуство бројних званичника и представника институција, као и невладиног сектора, говори о квалитету и ширини добре сарадње коју суботички инвалиди рада дуги низ година негују са њима.

– То је инвалидима рада из Суботице подстрек да нам свих 365 дана следеће године буду 3. децембар – рекао је Нимчевић.

Градоначелник Суботице Богдан Лабан је истакао да је локална самоуправа свесна чињенице да кроз разне видове помоћи и

Излагање Станка Нимчевића

сервисе ГОИР Суботице брине о две хиљаде корисника.

– Због тога смо ове године у буџету за мере у области социјалне политике планирали око 97 милиона динара. Председник Републике, Влада Србије, Покрајинска влада и град Суботица чврсто су посвећени побољшавању социјалног и економског положаја особа са инвалидитетом – нагласио је Лабан.

Директор ПФ ПИО Славко Имрић је рекао да се суботичка организација развија

ла и расла 65 година и да треба да настави да окупља инвалиде рада и да се бори за њихова права. Истакао је да их подржава у сваком погледу, уз све значајнију подршку коју имају од државе, локалне самоуправе и институција из система.

На свечаности су говорили и Стана Свиларов и др Ненад Иванишевић, а Станко Нимчевић је свима који су допринели афирмацији и успешном раду ГОИР Суботица уручио захвалнице и плакете.

М. Мектеровић

КИКИНДА

Апел јавности

Савет организација за особе са инвалидитетом на подручју општине Кикинда основан је 2004. године с циљем да их окупи и усмери ка решавању заједничких проблема, али и да посредује приликом остваривања специфичних циљева. Тада је Општински савет у свом окриљу имао 11 организација, а овогодишњи Међународни дан особа са инвалидитетом обележен је са 22 организације у саставу које обухватају око 1.200 регистрованих припадника.

Иван Зарић (на слици), председник овог Савета, упутио је са свечаног скупа апел јавности.

– Учестало је непрописно заузимање паркинг места за особе са инвалидитетом. Нарочито је то изражено испред медицинских

установа, али и у близини других објеката где су службе чије услуге користе и особе са инвалидитетом. И код пијаце није боља слика – приметио је Зарић.

Он је позвао људе добре воље, социјалне установе и хуманитарне организације да њихови представници и чланови посећују тешко покретне људе и ублаже им усамљеност.

Председница Скупштине града Кикинде Станислава Хрњак истакла је да се надлежне институције труде да изађу у сусрет потребама ове популације.

– Заједно можемо да превазиђемо тешкоће. Сарадњом побеђујемо у савладавању препрека – казала је она, обећавши да је локална самоуправа увек на располагању особама са инвалидитетом. **С. Завишић**

ГО НУПЈСС ЗРЕЊАНИН ОБЕЛЕЖИО 20 ГОДИНА ПОСТОЈАЊА

Подршка угроженом народу на КиМ

Градски одбор Независног удружења пензионера јавних служби Србије (ГО НУПЈСС) Зрењанин одржао је 8. децембра јубиларну, двадесету Годишњу скупштину. На прослави су били и заменик градоначелника Зрењанина, Саша Сантовац, Ранко Хрњаз, потпредседник републичке и секретар покрајинске организације Независног синдиката јавних служби Србије, Миљан Лазаревић, директор Сосијете генерал банке у Зрењанину, као и колеге пензионери из Сурчина и Сефкерина.

Слободан Тодоров, председник зрењанинског Градског одбора, током свечаног дела Скупштине поднео је извештај о раду овог удружења – од оснивања до децембра 2018. године. Том приликом је, између осталог, навео да су у овом периоду активисти Удружења, радећи волонтерски, за чланове и њихове породице набавили и испоручили велику количину огрева и прехранбених производа по повољним ценама, на отплату у више месечних рата. Похвалио је и подршку коју добијају од локалне самоуправе.

Јеленко Крајован, Саша Сантовац и Слободан Тодоров приликом доделе захвалница

– Морам да истакнем да смо остварили веома добру сарадњу са садашњом Градском управом Зрењанина, јер су они показали велико разумевање за наш рад. Такође, задовољни смо, као пензионери, и побољшањем економских прилика у нашој земљи. Забринуте смо за судбину наших сународника на Косову и Метохији, и због тога ће наш Градски одбор организовати прикупљање потписа подршке угроженом живљу у енклавама и на северу Косова. Тим потписима даћемо и подршку нашем државном врху да учини све како би нашим земљацима тамо био омогућен достојанствен живот који гарантује повеља УН – рекао је приликом обраћања присутнима председник ГО НУПЈСС, Тодоров.

Јеленко Крајован, оснивач, дугогодишњи председник ГО НУПЈСС и председник републичког одбора, у свом говору је, између осталог, нагласио да се ово удружење од оснивања до данас борило и радило за побољшање социјално-економског положаја пензионера, што је и једна од главних одредница Статута Удружења.

У име локалне самоуправе, Саша Сантовац је рекао да ће наставити да подржавају рад Удружења.

Након уручивања захвалница и награда на крају свечане седнице Скупштине, дружење је настављено уз пригодан музички програм у којем је учествовала женска певачка група „Граднулички бисери“.

М. Мектеровић

Хумани и дружељубиви Обреновчани

Поред хуманитарног рада, обреновачко удружење инвалида рада труди се да својим члановима и пензионерима обезбеди бројне олакшице и што квалитетнији друштвени живот. Општинска организација броји око 400 чланова, који су укључени у рад комисија и редовно се одазивају и учествују у бројним активностима.

Софија Томовић, председница Удружења инвалида рада Обреновца, наглашава да се искључиво финансирају од чланарине и донација, а у наредном периоду очекују већу помоћ локалне самоуправе.

– Наши чланови могу да се активирају укључујући се у рад неколико креативних радионица (сликање, вез, декупаж...). Прошле године смо организовали 23 излета, а наше трибине посвећене проблемима чланства биле су изузетно посећене – прича Софија Томовић.

Успостављена је сарадња са бројним удружењима инвалида рада у земљи и окружењу, па су тако на слави удружења (на слици) угостили неколико стотина гостију. Били су ту и пријатељи из Зубиног Потока, Вуковара,

Сребрнице, Братунца и Бијељине. Овај догађај је искоришћен да се организује лутрија, а прикупљени новац упућен је за помоћ инвалидним лицима, деци и особама са посебним потребама.

М. А.

Значај социјалног укључивања старијих

У организацији Црвеног крста Србије у Београду је, 11. и 12. децембра 2018. године, одржана завршна конференција пројекта „Иницијатива за социјално укључивање старијих особа“. У питању је трогодишњи регионални пројекат који координира Црвени крст Србије (ЦКС), а имплементирају га национални партнери у Србији, Албанији, БиХ, Македонији и Црној Гори. Главни циљ пројекта је унапређење капацитета мрежа организација цивилног друштва како би се подигла свест јавности и утицало на процесе доношења одлука које се тичу социјалног укључивања старијих. Пројекат се завршава крајем јануара 2019. године, а реализован је уз подршку ЕУ, Аустријске развојне агенције и Аустријског Црвеног крста.

Проф. др Драган Радовановић, председник ЦКС, на отварању конференције рекао је да са повећањем броја старијих људи у популацији расте и ризик од њихове социјалне изолације.

– Из тих разлога определили смо се за овакав пројекат који ће с једне стране ојачати и мобилисати старије да буду активни чланови заједнице, да преузму иницијативу у решавању проблема који се њих тичу, а с друге стране, подстицати друштво на укључивање старијих у доношење одлука и дизајнирање услуга намењених управо њима. Све те активности могу да се остваре кроз јачање партнерства, пре свега са другим ор-

ганизацијама цивилног друштва и њиховим умрежавањем. Током трогодишње реализације пројекта успели смо да постигнемо планиране циљеве у свих пет држава – рекао је Радовановић.

Бранкица Јанковић, повереница за заштиту равноправности, подсетила је да наша земља спада у демографски старе државе, и истакла да би, у складу са демографском сликом и очекиваним тенденцијама, друштвена инклузија старијих требало да буде на самом врху приоритета свих надлежних органа и приликом формирања јавних политика. Повереница је нагласила значај дугогодишње сарадње са ЦКС на пољу заштите старијих особа од дискриминације и важност оваквих истраживања за унапређење положаја старијих особа.

Експерткиња ЦКС Наташа Тодоровић представила је главне успехе пројекта. Како је навела, пре свега у земљама у којима су мреже постојале – Србија (ХуманаС), БиХ (Достојанствено старење) и Албанија (МОШНА), мреже су се прошириле и током примене пројекта постале видљивије. У Македонији (ИнклузиваМ) и Црној Гори (Дигнитас) мреже су основане у оквиру пројекта и већ сада представљају снагу која је значајна за заговарање. У свим државама је спроведено истраживање и на основу резултата су изражене препоруке за доносиоце одлука како би се унапредио положај старијих и промовисала позитивна слика о њима. Наташа Тодоровић је говорила

и о бројним активностима на глобалном нивоу које су се дешавале за време трајања пројекта, о едукацијама старијих особа на тему људских права и грађанског активизма, које је похађало више од 5.000 њих, као и о више од 60 микропројеката у оквиру свих пет држава.

Другог дана конференције ЦКС и организација HelpAge International представили су податке из најновијег истраживања „Трендови у здрављу и старењу“. Реч је о пилот истраживању које је у исто време приказано у свим државама у којима је спроведено. Подаци за Србију говоре да како популација стари, структура болести се мења. Незаразне болести су водећи узрок смрти и одговорне су за више од 90 одсто свих смртних исхода међу особама старости од 50 до 70 и више година. Распрострањеност главних депресивних поремећаја се повећава код старијих мушкараца, али су стопе и даље више код старијих жена.

У оквиру конференције одржана је посебна сесија на којој се говорило о значају мрежа и умрежавања и о томе да мреже дају могућност да се наш глас боље чује и да нам аргументи у заговарању буду јачи. Излагали су др Милутин Врачевић и Наташа Тодоровић из ЦКС, Лина ал Кура из HelpAge International, Регионалне канцеларије за источну Европу, централну Азију и Блиски исток, као и Естел Хуче из Age Platform Europe.

В. Кадиф, Д. Грујић

ЦРВЕНИ КРСТ КРАГУЈЕВЦА ОБЕЛЕЖИО МЕЂУНАРОДНИ ДАН ВОЛОНТЕРА

Награде учесницима ликовног конкурса

Градска организација Црвеног крста Крагујевца и ове године обележила је 5. децембар, Међународни дан волонтера. Том приликом, награђена су деца аутори ликовних радова у оквиру акције „Један пакетић – пуно љубави“.

На ликовни конкурс стигло је 755 радова крагујевачких уче-

ника. Стручна комисија изабрала је четири победничка цртежа који ће се штампати на новогодишњим честиткама, док је 56 ученика добило захвалнице за учешће на конкурс.

Међународни дан волонтера ове године обележен је под слоганом „Волонтери граде отпорне заједнице“.

М. Сантрач

ПОДСЕЋАЊЕ НА ВЕЛИКУ НАРОДНУ СКУПШТИНУ ИЗ 1918.

Седам жена народних посланика

Одлука о присаједињењу војвођанских области Краљевини Србији, донета на Великој народној скупштини 25. новембра 1918. године, и један век након њеног доношења једна је од најзначајнијих одлука у модерној српској историји. Поред свог неспорног историјског значаја, ово заседање биће запамћено и због чињенице, која је била преседан

дила се идеја о присаједињењу свих овдашњих Словена и других народа са српском браћом из Краљевине Србије. Тако је на Великој народној скупштини у Новом Саду, 757 народних посланика донело Одлуку о присаједињењу војвођанских области Краљевини Србији.

Александра Радић негује успомену на своје претке

Извод из књиге држављана Краљевине Југославије из 1937. године

у тадашњој Европи, да је допринос у доношењу тако значајног правно-политичког акта дало и седам жена, првих народних посланика из Војводине, које су предњачиле у целој Европи у области остваривања женских права, добротворног рада и политичког ангажмана.

У то време Краљевина Србија је својим војничким подухватима и исказаним слободарским духом задивила цео свет, а тиме окрепила и потлачене словенске народе који су остали у границама Аустроугарске монархије и мотивисала их на борбу за ослобођење. У складу са тежњама Пансловенског покрета још из 19. века, али и због великог успеха који је Србија постигла и угледа који је стекла у Великом рату, у областима Барање, Баната, Бачке и Срема ро-

у тој одлуци огледала се далековидост оних који су је донели, а међу њима нашло се места и за седам заслужних жена, углавном супруга или ћерки истакнутих политичара и народних посланика. Њихова имена и дело остаће на понос српској историји, као светли пример не само патриотизма, већ и родне равноправности у времену у којем ни економски много развијеније земље од Србије ту равноправност нису обезбеђивале. Најпознатија међу тим славним женама била је Милица Томић, из Новог Сада, ћерка Светозара Милетића и супруга Јаше Томића. Мара Јовановић је била из Панчева, а осталих пет из Суботице, и све су биле изузетно друштвено ангажоване. Поред Маре Малагурски, Олге Станковић, Катице Рајчић

и Анастасије Манојловић, као једна од седам жена народних посланика била је и Магдалена, Манда Сударевић (Суботица, 1882–1977), супруга Врање Сударевића, лекара, великог жупана и градоначелника Суботице (од маја до новембра 1920. године), народног посланика и члана Уставотворне скупштине Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Манда је учествовала у збрињавању рањеника после 13. новембра 1918. године када је ослободилачка српска војска ушла у Суботицу. Својим хуманитарним радом допринела је обнови суботичке болнице након Великог рата и била један од оснивача и председница организације „Добротворна задруга Буњевки“. Заједно са својим супругом учествовала је у формирању установе за збрињавање деце без родитељског старања „Колевка“ у Суботици, а због тих заслуга добила је почаст да буде, заједно са својом суграђанком и колегицом из скупштинских клупа, Маром Малагурски, примљена у аудијенцију код југословенске краљице Марије Карађорђевић.

Након преране смрти свог супруга, 1924. године, повукла се из јавног живота и практично пала у заборав генерација које су дошле после, све до тренутка обележавања стогодишњице присаједињења. Њена поносна праунука Александра Радић, запослена у Филијали за град Београд Фонда ПИО, била је дирнута пажњом са којом се приступило прослави тог јубилеја и значајем који је највиши државни врх Србије дао том догађају, нарочито у Новом Саду где је и одржана Велика народна скупштина.

У спомен на тај дан, у Новом Саду је основан и Музеј присаједињења у којем се чувају збирке докумената, личних предмета и других артефаката учесника Скупштине, као и портрети најзначајнијих од њих, те тако и Манде Сударевић. На трајну позајмицу, из Суботице је допремљена и слика на којој је приказана Велика народна скупштина, коју је, по наруџбини суботичке општине, а заслугом и Врање Сударевића, прадеде наше колегице, израдио сликар Анастас Боцарић 1922. године.

А. Р.

ЗАПИСАНО НА ЈУГУ СРБИЈЕ, У ПРЕДУЗЕЋУ „РАДАНСКА РУЖА“ ИЗ ЛЕБАНА

Производе по рецептима својих бака

Предузеће „Раданска ружа“ из Лебана упошљава жене са инвалидитетом, самохране мајке, жене старије од 50 година и оне које припадају маргиналним групама становништва. Директор предузећа, Предраг Стошић, каже да је ова мала пословна заједница далеко од тога да буде само обична фирма. На неки начин, овим женама, од којих има и оних које су преживеле велике трагедије или болест, рад у здравом окружењу делује на психичко здравље, те се може рећи да им је „Раданска ружа“ и нека врста психофизичке подршке. Однос са запосленима је специфичан – жене немају норму, а пре започињања посла, свако јутро попију кафу и испричају шта им се ново десило.

– Производња се одвија на шпоретима на дрва, старим смедеревцима, почев од печења паприка, до кувања ајвара, џемова и слатка. Циљ нам је да упослимо што више жена и све радимо ручно, на традиционалан начин – каже Предраг Стошић.

Производи колектива сполу су одличног природног потенцијала и људских ресурса, укусног и здравог воћа и поврћа убраног на обронцима Радан планине, и вековне традиције у производњи домаће зимнице. Производе ајвар, разне прилоге, џемове, сокове, слатка, деликатесе и др.

– Нећемо рећи да смо најбољи, али сигурно можемо рећи да су наши производи направљени ручно, без конзерванса, и са пуно труда и љубави – поручује Стефан Денковић, портпарол „Раданске руже“.

Као социјално предузеће „Раданска ружа“ постоји три године, али се идеја родила пре шест година када су увидели да људи који посећују лебански крај имају изванредне комента-

Награда на Сајму етно хране

На овогодишњем Сајму етно хране и пића учествовала је и „Раданска ружа“ из Лебана. Специјално признање сајма, Диплома „Етно храна и пиће – робна марка из Србије“ припало је „Раданској ружи“ за благи ајвар.

ре на домаће производе које су пробали. Тако је новембра 2015. године реализацијом пројекта који је финансирао програм Европски прогрес, основано социјално предузеће „Раданска ружа“ д.о.о. Лебана као непрофитно друштво са ограниченом одговорношћу. Оснивачи предузећа су Удружење жена РУЖА, Лебана, са 60 одсто власништва, и општина Лебана са 40 процена. Тако је ово предузеће постало први пример цивилно-јавног партнерства у региону.

„Раданска ружа“ је, каже директор Предраг Стошић, пре свега социјално предузеће. Статутом предузећа дефинисано је да најмање 80 одсто запослених морају да буду жене које припадају управо маргиналним групама.

Ово предузеће, које је постало препознатљиво и ван општине Лебана, сировине углавном преузима од некомерцијалних пољопривредних газдинстава из пасивних крајева општине Лебана и југа Србије (Бојник, Медвеђа, Лесковац) и на тај начин покушава да, са једне стране прибави квалитетно воће и поврће, а са друге помогне тим газдинствима да лакше и по вољнијој цени пласирају своје производе на тржишту.

У „Раданској ружи“ производњу је почело пет жена, да би

2017. годину завршили са двадесетак запослених и прерађених више од 60 тона сировина. У овој, 2018. години, број запослених жена у сезони прелазило је тридесет а покренуле су и органску производњу.

За „Раданску ружу“ је сарадња са локалном самоуправом нарочито значајна.

– Овај облик организовања социјалних предузећа је веома важан, јер је користан за заједницу у целини. Најчешће су жене које упошљавамо биле кориснице неке врсте новчане помоћи. Оно што је можда и најважније јесте социјализација тих жена које годинама буквално нису изашле из куће – прецизира Стошић.

Предузеће већ сада у свом асортиману има више од 30 врста производа, али се не планира проширење асортимана, јер је важно, веле овде, да се одржи ручна производња.

Производи „Раданске руже“ могу се купити путем интернет продаје, а могу се наћи и у неким боље снабдевеним радњама. Највеће тржиште им је Београд где пласирају 90 одсто производа.

Као социјално предузеће једном годишње поклањају своје

производе одређеним институцијама. Тако су фебруара ове године Школи за основно и средње образовање „11. октобар“ донирали око 600 килограма својих производа од прерађеног воћа и поврћа.

Самохрана мајка три сина, Биљана Станковић (36), прича да јој је рад у овом предузећу потпуно променио живот, да је срећна што ради посао који воли и да у њега улаже много љубави. Њена колегиница Јасмина Јовановић (52), некада текстилни радник, сада новајлија у овој фирми, вели да у Лебану није лако наћи посао за, како каже, жене у годинама и да се људи сналазе како знају и умеју.

– Сви су препознали да развој економије лежи на леђима малих и средњих произвођача, па очекујемо од надлежних да том делу привреде омогуће повољније услове за развој. Јер, оно што ми радимо, нема посебну категорију на тржишту, није препознато као специфичан вид производње, што би нам олакшало да за своје производе добијемо и цену која им следује – поручио је Стефан Денковић, портпарол „Раданске руже“.

Данило Коцић

СВАДБЕНА ЗВОНА ЗА РАЗЛИЧИТЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ

Јесења соната

Док број бракова младих стагнира или опада, учестала венчања у касним шездесетим или седамдесетим годинама откривају промене у схватањима и понашањима

Ствар је једноставна. Продужени животни век чини своје. Данас, ко остане удовац или удовица у педесетој, шездесетој години, могао би да има испред себе бар још двадесетак, и више, година. Зашто би онда све то време провео сам? Поготово жене које иначе живе дуже.

Уз опаску да су и даље јаке предрасуде и неразумевање када су у питању емотивне везе старијих особа, овако амерички социолог Пепер Шварц коментарише све видљивији тренд склапања бракова особа у трећем добу. То је нарочито карактеристично за жене и мушкарце старије од 65 година.

Према једном истраживању у Британији, спроведеном за потребе организације „Ејџ“ која се бави проблематиком старије популације, једна од осам особа из те старосне групе активно је посвећена тражењу нове везе, преко друштвених мрежа и специјализованих сајтова, а две трећине испитаних истичу важност постојања емотивног партнера.

Психолог и стручњак за ове односе, Дона Досон објашњава за лондонски „Гардијан“:

„У раду све чешће се срећем са старијим људима. Живе дуже, осећају се млађим и понети су идејом да им следује срећна веза којих год да су година. Сви ми желимо да смо вољени, поштовани, пажени, да имамо не-

ког коме верујемо и са ким се смејемо. То су ствари које су добре за нашу срећу и добробит. И оне се не мењају, без обзира на животну доба.“

Према подацима британске Службе националне статистике, у периоду од 2005. до 2015. број бракова особа старијих од 65 година порастао је за 46 одсто. Од тога, једна особа од сваких десет претходно није била у браку, две трећине су биле разведене, а преостале су удовци/удовице.

Код младих, пак, венчања све малобројнија. Пример из САД: пре непуне три деценије било је уписано 44 одсто регистрованих супружника од 18 до 34 године, а претпрошле године свега 26 одсто, наводи амерички истраживачки Пју центар упоредне податке из 1990. и 2016.

Додуше, за потпунији увид треба имати на уму да млади у све већем броју живе заједно без брачног завета. Несигурна времена, нестални послови, неизвесни приходи и још понешто од личних мотива, учинили су традиционалну институцију брака тек једном, не и једином опцијом заједничког живота.

Нешто слично, из сасвим другачијих побуда, рећи ће и најстарији. Међу њима је, попут младих, много оних који живе ванбрачно. Али, за разлику од миленијалаца, често то чине по савету адвоката.

Емотивне везе и блискост у годинама када се чини да је све у животу завршено, без сумње су важне и вредне, под условом да су истински узајамне. А да је аутентичност пресудна, види се из приоритета које наводе сами актери (према америчком стручном часопису „Психологија данас“): поштење, комуникација, дружење, уважавање, позитиван приступ.

Ипак, нека је све како треба, ситуација је осетљива. Како каже Дона Досон, „у извесном смислу сваки однос има непроменљиву закономерност, али до шездесете године много тога се проживи, ‘багаж’ је већи, ту је и породица, све то не може да се пренебрегне“.

Поменуто истраживање „Ејџа“ показује да чак четвртина 65-годишњака и старијих, који започињу везу, страхују од реакције своје (одрасле) деце. Понекад је та сумњичавост разумљива, поготово ако је у питању познанство преко неког од небројених сајтова намењених старијима од 50, 60, 70 година.

Није реткост ни да деца не могу да прихвате оца или мајку у новој улози, са неким новим партнером, и да их то повређује, уколико се све то дешава релативно брзо после смрти другог родитеља.

Међутим, најчешћи и највећи отпор је финансијске при-

роде. Нови брак, званично склопљен, може да изазове неслућене потресе у породичним финансијама, бар у америчким условима, чије изворе цитирамо.

Све се компликује, порези, здравствено осигурање, алиментације, пензије, губе се разне олакшице, јер се рачуна збирни брачни приход. Наследство да се не спомиње. Адвокати стога препоручују старијим паровима да остану невенчани, „поготово када се имају на уму некретнине и деца из претходних бракова“.

Може се неком учинити да ове калкулације бацају сенку на романсу у јесени живота. Али, то је реалност, као и све што се људима дешава. Има ту дивних прича, љубави из младости, прекинутих или изгубљених из ко зна каквих све разлога, па поново пронађених после педесет година, некад њих двоје спаја случај, а некад и тај фамозни интернет.

Или их у везу доведе болест претходних партнера чијој су нези били посвећени. У тој тешкој ситуацији се упознали и зближили, па када су остали сами било природно да наставе заједно.

И тако живот опет добије некакав смисао, чак и онда када је сав у праху успомена.

Д. Драгић

Европа под притиском

Тежак задатак за лидере ЕУ: како у годинама које долазе одржати стабилност система са све више оних који су завршили свој радни век

У години која је управо истекла, у 27 земаља ЕУ (због Брегзита, Британија се више не рачуна) 65,3 одсто становника је било у радном добу (за статистику, то су сви они између 15 и 64), а 19,5 одсто су били старији од 65 који се сврставају у оне који су завршили радни век.

Пројекције, међутим, говоре да ће се ово у следећих 50 година прилично променити: првих ће бити 55,9, а других 29,2 процента. Демографски и економски трендови су, дакле, неумољиви: све мање ће бити оних који раде, а све више пензионера.

На ово указује експертски „Извештај о старењу“ за 2018. који је објавила Европска комисија, да би указала на заиста тежак проблем и дилему са којом се суочавају лидери ЕУ: како у таквим околностима одржати стабилност пензијских фондова.

Нека решења су у том погледу очи-

гледна и већ увелико примењивана: све земље чланице, са изузетком Пољске, прибегле су постепеном продужавању радног века, односно померању границе за одлазак у пензију (дисидент у том погледу постала је и Италија, где је нова популистичка влада најавила да ће границу вратити на некадашњи ниво).

Готово свугде то је повезано са продужавањем очекиваног животног века: предвиђања у том погледу су да ће до 2060. просек са садашњих 78,1 година нарасти на 84,8 за мушкарце и са 83,7 на 89,3 за жене. Разуме се, реч је о просеку: треба имати у виду и сурову чињеницу да сиротиња живи краће, а они са високим стандардом, дуже.

Истовремено се поштравају и услови за рано пензионисање, махом законским повећавањем минималног броја година

током којих су уплаћивани пензијски доприноси, али и „кажњавањем“ – адекватним умањивањем пензије како би се обесхрабрили они који се одлучују да рано заврше радни век.

Све ово, како констатује анализа коју је сачинио портал equaltimes.org, прати још један неповољан тренд: пензије су реално све мање, мерено односом плате на крају радног века и износом на пензијском чеку.

Према подацима ОЕЦД, клуба 36 развијених економија, најбоље у овом погледу пролазе пензионери маленог (600.000 становника) Луксембурга, где је просечна пензија 77 одсто завршне плате. У Француској је то 61 одсто, а у Немачкој само 38 (просек ЕУ је 68 одсто).

Наравно, све реформе, где год су већ спроведене, започете или су тек у најави, мање воде рачуна о људским потребама, а више о финансијским билансима, мада су у порасту уверења да у овој области ипак не може све да се сведе на математику.

У дебатама о овој теми званичници указују и на чињеницу да се стварно доба када се завршава радни век и одлази у пензију по правилу разликује од законске границе, и то не само због жеља људи. Многи, наиме, после 50. године са доста мука задржавају своја радна места, поготово у индустријским секторима где њихове послове преузимају аутоматизоване производне траке и роботи. Овоме треба додати и учинак глобализације, која је омогућила да се цели радни процеси измештају у земље у којима је радна снага знатно јефтинија.

Анализа поменутог портала, чији је спонзор, између осталих, и Међународна организација рада, преноси оцене експерата за ову област, као што је белгијски професор Пјер Деволде, који сматра да се у већини реформи пензијски системи само прилагођавају неким новонасталим околностима, уместо да буду промењени из темеља.

Срж проблема по његовом мишљењу је у томе што су у већини земаља ЕУ они успостављени током прве три послератне деценије, углавном на моделу по коме запослени унапред знају на колику пензију могу да рачунају и на „међугенерациској солидарности“, што значи да радно активни (делимично) издржавају оне који то више нису.

С обзиром на очекиване демографске промене, то је модел који, по овом експерту, није одржив.

Социјално осигурање, укључујући и пензије, по професору Деволдеу, обезбеђује се опорезивањем плата, које и на глобалном нивоу стагнирају, док се занемарује опција повећавања пореза на добит од капитала, која је свугде у порасту. То би било и решење за све већу роботизацију (пошто работи не примају плате, па према томе не уплаћују ни пензијске доприносе).

Друго решење које заслужује да буде размотрено, била би „пензија на тачкице“: запослени то-

ком радног века сакупљају „поене“ који се у моменту завршетка радног века конвертују у пензију, у зависности од тадашњих економских околности.

Ово решење је неко време било на дневном реду у Белгији, али се од њега одустало: превагнуле су критике да би на овај начин пензија била „претворена у лутрију“, као и чињеница да данашња радна места нису постојана као што су некад била. С обзиром на то, закључује се да би излаз требало тражити у обезбеђивању услова за стабилну запосленост, што би био темељ и за пристојна социјална права...

Дебата се наставља, уз упозорења да за њу нема много времена: да би се избегла криза већих размера, промене треба да се догоде у следећих неколико година.

М. Бекин

САЈАМ ЗА ПЕНЗИОНЕРЕ У НИШУ

Брига о старима суштинска, а не декларативна

Почетком децембра у Нишу је одржан Пети сајам за пензионере. Слоган манифестација био је „За безбедну старост“ што говори о томе да би брига о људима трећег доба требало да буде суштинска а не декларативна. Циљ сајма је да пензионери квалитетно проведу време, да се забаве и друже, да учествују у разним радионицама и наградним играма али и да провере своје здравствено стање, истакнуто је на отварању.

Сајам је отворио министар у Влади Србије задужен за регионални развој, Милан Кркобабић. Он је подсетио да пензионери потроше годишње око пет милијарди евра, толики је износ пензија које приме, и да све то оде на измиривање обавеза, рачуна и у потрошњу.

Пензионери заслужују пажњу због свега што су стоички

поднели па позивам компаније и велике трговинске ланце да за своју робу и услуге омогуће пензионерима попусте и ваучере, рекао је Кркобабић. Посебно је нагласио да га радује што су на Сајму у Нишу први пут и задругари изложили своје производе и понуде.

У име града присутне је поздравео градски већник Мирко Зечевић, који је и први чо-

век Градске организације пензионера Ниша. Он је рекао да Ниш поклања велику пажњу и значај најстаријим житељима. Подсетио је да више од осам хиљада пензионера у граду поседује сениорску картицу која им омогућава да остваре значајне попусте у стотинак фирми.

Најстарије Нишлије су на Сајму могле бесплатно да провере

вид, да измере притисак и шећер у крви, али и да добију ваучер са попустом на услуге, помагала и боравак у некој од бања. Посебан простор под именом „Здравствена зона“ имао је нишки Дом здравља и ту је било много заинтересованих грађана (на слици).

На више од 40 штандова излагачи су представили различите медицинске, фармаколошке, прехранбене и дуге производе који су могли да се купе по акцијским ценама. Организоване су и бројне креативне радионице а око 20.000 посетилаца, колико је обишло сајамске штандове за два дана, уживало је и у културно-уметничком програму који су припремили чланови Удружења пензионера Ниша и гости из Београда, Новог Сада, Лесковца, Врања, Алексинца, али и из Македоније.

Љ. Глоговац

ЧЕТРНАЕСТА КРОМПИРИЈАДА У ПЕЧЕЊЕВЦУ

Домаћи чипс и пита кромпируша

У родном месту незаборавног Томе Здравковића, Печењевцу, почетком децембра одржана је 14. традиционална етно-туристичка манифестација „Кромпиријада“.

Печењевце је у последњих десетак година по гајењу семенског и јестивог кромпира у самом врху производње на ширем подручју југа Србије. Тим поводом у овом питомом поморавском селу организована је јединствена изложба овогодишње производње кромпира и специјалитета од спра-

вљених од њега, као и квиз знања и друга пратећа дешавања. Организатор манифестације био је Дом културе из Печењевца уз свестрану помоћ Саветодавне пољопривредне стручне службе и локалне самоуправе Лесковца.

– Ове године 723 пољопривредника лесковачког краја остварила су право на субвенције. У подстицају примарне пољопривредне производње из градског буџета издвојили смо око 24 милиона динара, тако ћемо наставити и 2019. године – рекао је приликом свечаног отварања ове манифестације Горан Цветановић, градоначелник Лесковца.

Бројни гурмани, љубитељи јела од кромпира, разграбили су изложене „експонате“: домаћи ђувеч и чипс, питу кромпирушу, разне колаче од кромпира, лепчиће од пројиног брашна и кромпира и још много тога.

Све ово пратио је и богат забавно-музички програм на платоу испред Дома културе у Печењевцу. **Т. Стевановић**

КЊАЖЕВАЦ

Сви смо исти, зар не

Међународни дан особа са инвалидитетом књажевачко Удружење оболелих од мултипле склерозе обележило је изложбом „Сви смо исти, зар не“ у Галерији Завичајног музеја. Књажевчанима је представљен део онога што чланови удружења стварају на својим радионицама, као и предмети настали сарадњом са младима Техничке школе и Дома ученика средњих школа током реализације истоименог пројекта.

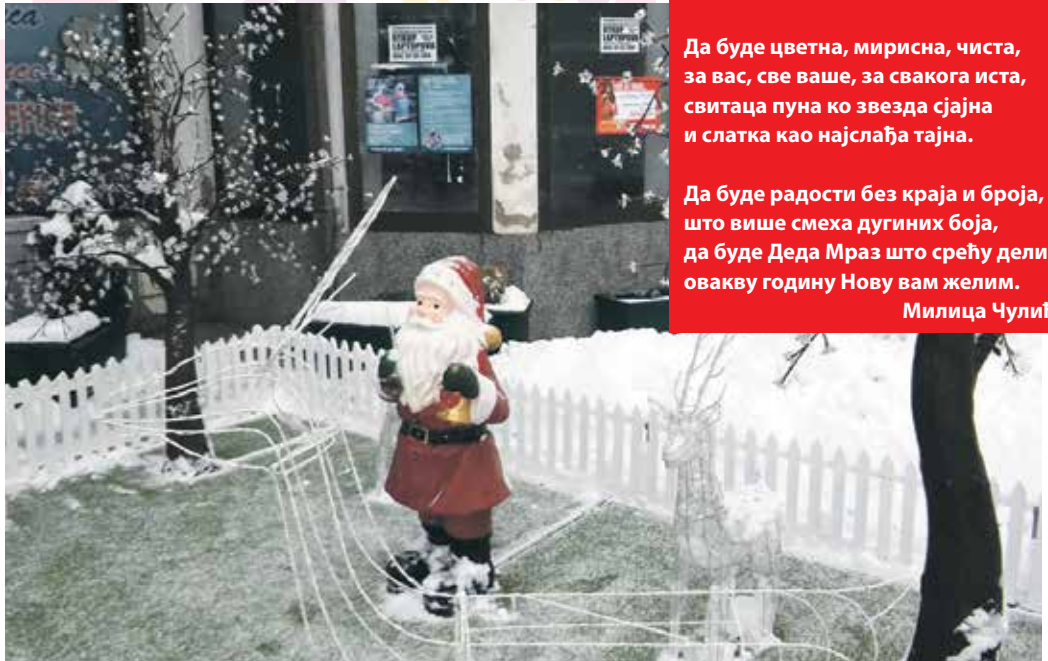
Међународни дан особа са инвалидитетом прилика је да покажемо степен отворености друштва и наш однос према угроженим групама и њиховим људским правима, чуло се на отварању изложбе.

Изложба је била отворена до 6. децембра, а куповином неког од предмета грађани Књажевца помогли су рад удружења оболелих од мултипле склерозе, рекла је Ана Ранђеловић, председница МС Књажевац.

Д. Ђорђевић

Божићни фестивал

Традиционални Божићни фестивал у Сврљигу почео је 25. децембра 2018. године и трајаће до 10. јануара наредне године. Манифестацију у духу традиције и хуманости прати низ активности које имају за циљ да забаве младе и обогате културни живот Сврљига. Садржај фестивала креирају и припремају полетарци, ученици основне и средње школе, млади људи и волонтери. Тако се у 15 дана фестивала одржавају концерти, ревије народних ношњи, књижевне и музичке вечери, позоришне представе за децу, маскенбал, караоке, изложбе слика, аукцијске продаје, а сваку акцију одликује хуманост. Деда Мраз обилази школе и ученицима дели поклоне, а најмлађи су у Градском парку окитили јелку. Новогодишњу радост донеле су и снежне пахуље. Украшен ирвасима и саницама, божићним дрвима и мноштвом лампона, Сврљиг је у правом празничном расположењу.

За Бадње вече и Божић планиране су активности у сврљишкој цркви Свети цар Константин и царица Јелена. Биће одржан час о Божићу и божићном колачу, а у средњој школи Божићна школа традиције – ревија народних но-

шњи сврљишког краја. Сва средства прикупљена од улазница и аукцијских продаја одлазе у хуманитарне сврхе. У сарадњи са Центром за социјални рад у Сврљигу новац од фестивала уручиће се онима којима је тренутно

најпотребнији. Организатор фестивала је Центар за туризам, културу и спорт у сарадњи са Канцеларијом за младе, а покровитељ је општина Сврљиг и многобројни спонзори.

С. Ђорђевић

Честитка

Да буде срећна, да буде здрава,
помало розе, помало плава,
да буде успешна, златна, богата,
свакога дана, минута, сата.

Да буде цветна, мирисна, чиста,
за вас, све ваше, за свакога иста,
свитаца пуна ко звезда сјајна
и слатка као најслађа тајна.

Да буде радости без краја и броја,
што више смеха дугиних боја,
да буде Деда Мраз што срећу дели,
овакву годину Нову вам желим.

Милица Чулић

ЗАПИС ИЗ БЕЛОГ БЛАТА

Женска солидарност без граница

Три племените жене – Ануш Шимон, Марија Хањик и Ержика Хавран готово свакодневно обилазе најстарије житељке у Белом Блату, да би им нешто скувале, донеле ствари из продавнице или, једноставно, да би са њима попричале.

Оне су чланице Клуба жена „Бело Блато“, познатог по свом хуманитарном раду и ван граница зрењанинског атара.

Сваког уторка и суботе обилазе своје четири старије мештанке којима спреме ручак, донесу све што им треба из продавнице, те тај дан проведу у дружењу са њима.

Ако затреба, кажу, оду са њима и код лекара до Зрењанина или просто да им купе лекове или испишу рецепт.

Све је ово део пројекта под

називом „Женска солидарност без граница“, а Ануш Шимон, председница клуба, напомиње да он није усмерен само према социјалним случајевима. Изабране су кориснице које имају мала примања или им једно-

ставно фали друштво, подршка и неколико топлих речи.

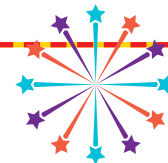
Како каже Ануш Шимон, солидарност увек мора да буде на првом месту у свакој заједници, њу људи морају да осете, овај пут жене према женама.

Пројекат се финансира уз помоћ Министарства за рад, запошљавање, социјална и борацка питања. Траје од новембра 2018. године до краја јануара 2019, али сви актери у овој причи би волели да се он настави, јер наравно без новчане помоћи ове жене не могу саме да финансирају све издатке.

– Тим људима се вратио осмех на лице, живнули су, почели су више да се брину о себи, да срећују све око себе, јер и они хоће нас лепо да угосте. А кад нешто радиш из срца, онда ти није ни тешко – додаје Шимон.

Ове вредне жене вратиле су веру у добротинство и човечност. Углас кажу да би се лепо осећале да се једног дана у дубокој старости и њима нађе неко овако „при руци“.

Г. О.

ОБРЕНОВАЦ

Годишњи концерт

Чланови Клуба пензионера из Обреновца приредили су недавно међугенерациски концерт у Спортско-културном центру. Под слоганом „Заједно, сложено, напред“, пре пуном двораном, представили су се сплетом песама, скечева, рецитација.

Ово је трећа година коко организују такве наступе, а овај концерт је био у знаку обележавања 100 година од завршетка Првог светског рата.

Овај годишњи концерт увеличали су и гости, бројни обреновачки културни посленици. Поменимо, између осталих, Центар за очување традиције и културе ТЕНТ и њихову певачку групу „Обреновачке девојке“ (на слици), као и ученике ОШ „Јован Јовановић Змај“ и предшколце из установе „Перка Вићентијевић“.

Клуб пензионера своје активности спроводи кроз рад неколико секција и тако се најстаријим Обреновачанима пружа прилика да искажу свој таленат. Организују и књижевне вечери, прославе рођендана, изложбе ручних радова и једнодневне излете.

М. А.

НИШ

Треће доба изблиза...

На петом сајму за припаднике трећег доба у Нишу окупио се велики број излагача, али и посетилаца из шест управних округа југа Србије, као и бројни гости из суседне Македоније и Бугарске. Своје производе изложило је педесетак произвођача здраве хране и пића, сувенира и одевних предмета кућне радиности.

Сајам је пратио и богат културно-уметнички програм, у којем су учествовале и све секције Удружења пензионера града Лесковца (на слици) и њихових колега из општине Књажевац.

Договорено је да шести сајам пензионера буде одржан 24. и 25. маја наредне године у Новом Саду, а да домаћин седмог сајма крајем новембра 2019. године поново буде Ниш.

Т. С.

ДИМИТРОВГРАД

Турнир у Бугарској

У бугарском граду Правецу 19. децембра 2018. одржан је међународни турнир у шаху, белоту, табли и доминама.

Домаћин сусрета био је Дневни центар за одрасле у Правецу. Иначе, то је државна институција са око 700 чланова која пружа целодневни боравак и рехабилитацију корисницима.

Димитровградски пензионери на гостовању у Правецу

Учеснике турнира поздравила је директорка Центра Вања Димитрова, која је уједно уручила и награде најбољим такмичарима.

Према речима Асена Радоицева, председника Удружења пензионера Димитровград, прво место у шаху освојио је Младен Алексов, а друго Петар Георгијев, чланови овог удружења. У укупном пласману УП Димитровград освојило је треће место. Прво место припало је домаћину надметања, док је друга била екипа Осиковице. Савез инвалида рада освојио је седмо место.

Гости из Димитровграда позвали су пензионере из Правеца да следеће године учествују на Окружној олимпијади за особе трећег доба која ће се почетком априла одржати у Димитровграду.

А. Р.

ГОИР ШАБАЦ

Велико дружење са пензионерима

На традиционалном дружењу организација инвалида рада и пензионера у Шапцу окупиле су се ветерани из дванаест градова Србије, БиХ и Хрватске. Први пут су у Организацију инвалида рада Шапца дошли пријатељи из Сребренице, Братунца, Љубовије и то је била прилика за размену искустава, проблема и потреба са којима се организације у свом раду сусрећу. Певало се и играло, а лутрија која је организована захваљујући бројним донаторима, пропраћена је са одушевљењем.

Ово дружење било је увод у обележавање Међународног дана инвалида, на скупу у Ваљево, у организацији тамошње организације инвалида рада.

М. С.

СРЕМСКА МИТРОВИЦА

Изложба румског ГЦ „Срем“

У библиотеци „Глигорије Возаревић“ у Сремској Митровици почетком децембра отворена је изложба радова насталих током две деценије одржавања ликовне колоније у румском Геронтолошком центру „Срем“. Поред уметника и запослених у две установе, свечаност су увеличали и чланови рецитаторске и литерарне секције ГЦ „Срем“.

Станари Геронтолошког центра „Срем“ обележили су недавно 100 година од завршетка Првог светског рата (на слици). Тим поводом кустоскиња румског Завичајног музеја Александра Ћирић говорила је корисницима о Великом рату, а потом су у програму учествовали хор и чланови рецитаторске секције. Становници ГЦ „Срем“ слушали су пригодне стихове Владислава Петковића Диса, Симе Пандуровића и Милутина Бојића.

Г. В.

АРАНЂЕЛОВАЦ

Јубилеј хорске секције

У просторијама клуба Удружења пензионера Аранђеловца одржана је свечана седница Скупштине Удружења. Повод је био јубилеј – пет година успешног рада хорске секције.

Секцију сачињавају хор (на слици), мушка и женска певачка група. Имају око 30 чланова, а на репертоару су им староградске песме и песме Шумадије. Имају свог диригента и кореографа и до сада су наступали на више манифестација локалног и ширег значаја и свуда су били запажени.

Ово је била прилика да се истакне рад и осталих секција Удружења, посебно спортске, а својим радовима представили су се и песници и књижевници.

Председник Удружења Љубиша Гајић честитао је свима на успешним резултатима. Истакао је рекордан број чланова – 3.400. Осврнуо се на социјалне активности као што су пакети, позајмице, кредити и набавке намирница.

Задовољни чланови и гости наставили су дружење уз песму и музику.

М. М.

ЖАБАЉ

Подстицај за нова пријатељства

Јесенас одржана 11. Олимпијада спорта, здравља и културе трећег доба у Врњачкој Бањи донела је наставак дружења и успостављање нових пријатељстава. Наиме, тамо се родила идеја о Мини-олимпијади чији је задатак да прошири круг учесника и омасови рекреацију остарелих људи. Тако је жребом одлучено, између осталог, да се представници општинских удружења пензионера из Обреновца и Кикинде сусретну на неутралном терену у Жабљу чије удружење их је угостило.

Обреновчани и Кикинђани су се такмичили у четири дисциплине. Екипе из Кикинде победиле су у пикаду, слагању пузли и извођењу фудбалских пенала, а част представника из Обреновца спасли су куглаши.

Представници кикиндских пензионера са освојеним пехаром у Жабљу

Резултат је ипак био у другом плану, с обзиром на то да је дружење и упознавање било превасходно, а договорено је и да се размене посете.

С. З.

СВРЉИГ

Превентивни прегледи

Лекари Дома здравља „Др Љубинко Ђорђевић“ у Сврљигу током ове године у неколико викенда спровели су акцију превентивних прегледа становништва у сврљижким селима. Мештанима је мерен крвни притисак и шећер у крви, добили су савете како да очувају и унапреде здравље. Пажња је усмерена на оне најстарије и слабо покретне пацијенте којима је тешко да дођу до лекара.

Акција превентивних прегледа биће настављена, кажу у Дому здравља у Сврљигу, као и прегледи и у Клубу Удружења пензионера Сврљиг.

С. Ђ.

ПЕТИ КОНКУРС ЗА НАЈБОЉИ ПУТОПИС СТАРИЈИХ ОСОБА

Драганова награда 2019

У циљу доприноса промоцији активног и достојанственог старења у Србији, Удружење грађана „Снага пријатељства“ – Amity и портал Пензин и ове године позивају заинтересоване грађане, који имају најмање 60 година, да учествују на конкурс „Драганова награда“ за најбољи путопис старијих особа.

Путописни радови који улазе у избор за награду разврстани су у пет категорија: најбоља женска путописна прича, најбоља мушка путописна прича, најбоља прича о путовању по Србији, најбоља прича о путовању у иностранство и најбоља путописна песма.

Да би се пријавили на конкурс и били у конкуренцији за неку од награда, кандидати треба да испуне следеће услове:

- аутор/ка путописног рада треба да има најмање 60 година,
- у заглављу прве стране потребно је навести којој од пет категорија рад припада,

- путописни рад може да буде до максимум пет куцаних страна,
- пожељно је да фонт слова буде Times New Roman, величина слова 12,
- онај ко пише руком, треба да пише читким штампаним словима,

- може се послати само један путописни рад,
- на крају рада потребно је написати личне податке: име и презиме, датум рођења, занимање у активном периоду живота, адреса становања, телефон фиксни или мобилни, и-мејл адреса (уколико је аутор/ка има).

Награђени путописни радови биће објављени у посебној публикацији, а заједно са радови-

ма који су добили посебне похвале моћи ће да се прочитају и на порталу Penzin.rs и интернет страници Удружења Amity. Стога, учесници конкурса треба на крају путописног рада да назначе да ли су сагласни да се њихов рад и објави.

Радови се могу слати до 1. марта 2019. године, на адресу: Amity, Париске комуне 1/12, 11070 Нови Београд, са назнаком: „За конкурс“ или на и-мејл адресу: mira@amity-yu.org, такође са назнаком „За конкурс“.

Жири ће одлуку о избору најбољих путописних радова саопштити до 1. маја 2019. године. За ауторе најбољих радова и за њихове пријатеље, у јуну 2019. биће организовано наградно путовање по Србији. Учесници конкурса имаће прилику да читају своје путописне радове на књижевним вечерима које ће током маја и почетком јуна 2019. бити организоване у неколико градова у Србији.

Г. О.

ПРОГРАМ МУЗЕЈА АФРИЧКЕ УМЕТНОСТИ ЗА СТАРИЈЕ И У 2019.

Упознавање Црног континента

Од 2015. године Музеј афричке уметности (МАУ) посвећује посебан програм старијим Београђанима. „МАУ за све, сви у МАУ“ осмишљен је да подстиче интеграцију и активно учешће старијих особа у културним програмима.

О томе да сениори уживају у тематским радионицама сведочи и фотографија са последње организоване у децембру 2018. на којој су у оквиру теме „Афро-украси“ израђивали новогодишње честитке и украсе.

И током 2019. године свима који имају више од 55 година биће доступни бесплатни садр-

жаји у досадашњим терминима – сваког првог четвртка у месецу, од 10 до 12 часова.

Програм стартује одмах након новогодишњих празника, 3. јануара, са темом „Филафани“ у оквиру које ће посетиоци сликати на платну по узору на истоимене афричке тканине. Затим ће, 7. фебруара, након вођења кроз текућу самосталну изложбу радова савременог алжирско-француског уметника Масинисе Селманија, уследити израда цртежа, колажа и кинеографа – свештице која брзим прелиставањем омогућава анимацију. Термин заказан 7. марта резервисан је за из-

раду афричког накита од конца и текстила, док ће 4. априла сениори израђивати фото-рамове са афричким мотивима од рециклажних материјала.

Ово су неке од тема које ће у МАУ на занимљив и креати-

ван начин бити обрађене током 2019, а о осталим темама и рукотворинама старијих које ће изаћи као резултат радионица, писаћемо у неким од следећих бројева.

В. Кадић

Да ли сте знали ...

– да је, према Гинисовој књизи рекорда, највећа досад направљена новогодишња јелка која плута била висока готово 85 метара, тешка 542 тоне и обасјана са 3,1 милиона лампица, а налазила се у Рио де Жанеиру? Да се сваке године у свету за време празника поштом пошаље више од седам милијарди честитки, иако се данас пошаље много више СМС, ММС и вајбер порука...

– да божићна јелка на Трафалгар скверу у Лондону са сигурношћу обавља свој посао украшавања престонице Енглеске сваког децембра уназад седамдесетак година? Наиме, почевши од 1947. године, Норвешка сваке године дарује јелку, као знак захвалности Британији за савезништво током Другог светског рата.

– да су Самоа, Тонго и Киритимати (део Божићног острва), део Кирибатија, прва места у која стиже Нова година, док су Америчка Самоа и острво Бакер у Сједињеним Америчким Државама међу последњима?

– да они народи који време одређују према Месецу имају Нову годину променљивог датума и она се слави на дан младог Месеца, између 20. јануара и 20. фебруара? Лунарну нову годину, данас више као део традиције, обележавају у Кини, Јапану, Индији, Вијетнаму и још неким земљама, при чему такође прослављају и соларну, према грегоријанском календару.

– да је Лапонија, земља Деда Мраза или Божић Бате, део скандинавског полуострва, већим делом унутар поларног круга, а протеже се кроз четири државе – Норвешку, Шведску, Финску и Русију? Осим по дарезљивом дедици, Лапонија је позната и по поларној светлости, а 70.000 припадника народа Сами живи на подручју од око милион и сто хиљада квадратних километара.

– да је „Крцко Орашчић“ најпознатији балет с божићном темом? Нема балетске куће на свету која није омогућила својој публици да погледа извођење овог дела руског композитора Петра Иљича Чајковског. И млади и стари уживају у путовању девојчице Маше и Крцка Орашчића у чаробни свет Шећерне виле. У Народном позоришту у Београду 1923. године постављена је свита из „Крцка Орашчића“ под насловом „Рскало“, као први самостални балет у кореографији четнице балета у Србији, Јелене Пољакове, примабалерине Маријинског театра у Санкт Петербургу.

Прскалице

Ако вам је жена материјалиста, припазите да вас не остави због Деда-Мраза.

Дочекујемо Нову годину, па ћемо прославити Божић, па српску Нову... Има се, може се.

Деда Мраз је добра прилика, али млађе девојке преферирају приправника.

Млади не касне на посао. Чак га и немају.

Време је новац, мада никад није забележено да неко пере време.

Пише у новинама да после повећања, пензионери имају и за унучиће. Само да се не пропију.

Лекари саветују да је добро имати кућног љубимца. Пензионери су се већ одлучили за поштару.

Дејан Патаковић

Све је у глави

Плитка памет не копа. Она поткопава.

Човек без циља је као њива без кише.

Дугачак језик је кама у рукама необазривих.

Данас и кад се шалите на свој рачун, неко вам испостави рачун.

Ни макац даље ако вам је инат основни занат.

Потражите себе – и тамо где сте мислили да вас нема.

Све је у глави. Оно што није, зна главе да кошта.

Пеко Лаличић

Оригинал

Све је стекао са својих десет прстију. Увек је знао коме да аплаудира.

Ми смо дуговечни. Живимо од данас до сутра.

Ми живимо добро, мада је мој субјективни осећај лошији.

Не зависим од других. Ја сам себи највећи проблем.

Копирам само себе. То је оригинал.

Кажу да глупост није заразна, али ипак се некако преноси.

Зоран Поповић

Новогодишње конфете

У Нову не улазите са – новим проблемима. Доста нам је и старих.

Један директор је у поноћ за 2019. годину прво загрио – фотељу!

После Нове најтраженије пиће је – расол.

Сувишне су прскалице. Ми, ионако, стално нешто упрскамо.

Ако падају пахуљице за Нову, нека падну и – цене.

Музичаре је „песма одржала“, а мој новчаник није!

Душан Старчевић

Новогодишње жеље

Гласу осигураника: Срећну нову 2019. годину и 50. рођендан излажења листа.

Пензионерима: Редовну исплату са повећањима.

Студентима: Што више десетки.

Деци и женама: Већу заштита од насилника.

Спортистима: Много медаља, не морају све да буду златне.

Телевизији: Да престане са емитовањем реприза.

Врањанцима: Нека смање лагање и варање.

Лесковчанима: Највећу пљескавицу.

Психијатрима: Немојте ићи у иностранство, сви ћемо полудети.

Радомир Станојковић

СКАНДИНАВКА

АУТОР: ЛОВИЧИЋ	ЧЕСТИТКА ПРИ СМЕНИ ГОДИНА	ДЕО ГЕОЛОГИЈЕ	ВУЛКАН У ЈАПАНУ	РОМАН ЕМИЛА ЗОЛЕ	ДРВО ВРБЕ ИВЕ	ПУСТИЊСКА ЖИВОТИЊА	ОЗНАКА ЗА АЛТ
ЖЕНСКО ИМЕ	○						
РЕКА У СРБИЈИ	○						ИСАИЛО (ОДМИЛА)
ДОБАР ДОМАТИН (МН.)	○						
23. И 22. СЛОВО ЋИРИЦИ	○		ПТИЦА (ЛАТ.)				
			ЈЕДНОЧИНКА				
ВРСТА ХИБРИДНЕ ВИНОВЕ ЛОЗЕ	○			ШУМСКА КРЕДА			
				ЈЕЗЕРО У КАНАДИ			
ГРАД У ИТАЛИЈИ	○						ЛАКО ЛОМЉИВИ
ЗАКОВИЦА	○					ОЗНАКА ЗА КАРАТ	
						ШИВАЋИ ПРИБОР	
ЖИВОТИЊСКИ НАКОТ	○				МАГИСТАР (СКР.)		
МЕСТО КОД БАБУШНИЦЕ	○				КОЊ У ПЕСМИ		
					ИЗАБРАТИ		
ОЗНАКА ЗА АЛТ	○	ПРОВИЗОРАН ЦРТЕЖ					
2019		ОПЕРА ВЕРДИЈА					МЕСТО У СЛОВЕНИЈИ
		КЕНГУР (МН.)					
ГРАДСКИ КОМИТЕТ (СКР.)	○		ПЛОДНО МЕСТО У ПУСТИЊИ				
			МЕСТО У СРБИЈИ				
РЕКА У РУСИЈИ	○			СТРАНО МУШ. ИМЕ			
				ГРУБО СУКНО			
КУЋЕПАЗИТЕЉ	○					СИМБОЛ ЗА КАЛИЈУМ	
						МУЗИЧКО СЛОВО	
ПОСЕБАН НАЧИН АРАНЖИР. ЦВЕЋА	○						
ДОБАР ГОВОРНИК(ЛАТ.)	○						
ИМЕ ГЛУМИЦЕ ЖИРАРДО	○			ЖЕНСКО ИМЕ			
				ОЗНАКА ЗА ИСТОК			
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ХОДАТИ, КОРАЧАТИ				НЕМАЧКИ ПРЕДЛОГ (НА)		

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

	1	2	3	4	5	6	7
1							
2							
3							⊗
4							
5							
6							
7		⊗			⊗	⊗	
8							
9				⊗			
10							⊗
11		⊗					
12	⊗						
13			⊗				
14							

ВОДОРАВНО: 1. Словеначки филолог, Јернеј, 2. Блажа дисциплинска мера, 3. Невреме, 4. Спортски учитељ (мн.), 5. Учење о неједнакости народа, 6. Врста драмске импровизације, 7. Ознака за понд - Хемијски симбол за лантан - Ознака за литар, 8. Вршти утицај на некога, 9. Конац, влакно - Минут (скр.), 10. Врста спортске игре у Енглеској, 11. Ознака за тону - Ременар, 12. Целокупност, 13. Место у Србији - Планина код Каспијског језера, 11. Отирати брисачем.

УСПРАВНО: 1. Вештина усаглашавања више мелодија (лат.) - Иста слова, 2. Велики реферат - Стари град у Феникији - Император, 3. Порадовати се - Ознака за исток, 4. Део разломка - Ранија оперска певачица, Марија, 5. Женско име - Уобичајени назив за САД, 6. Планина у Ирану - Врста експлозива, 7. Хемијски симбол за радијум - Паста за обућу - Дражи.

МАГИЧНИ КВАДРАТ

	8		23	
9		19		17
	5	13	21	
24		7		2
	18		3	

У празна поља овог квадрата 5x5 упишите преостале бројеве од 1 до 25 тако да збир у сваком водоравном реду, усправним колонама и дијагонали буде 65.

РЕШЕЊЕ: СКАНДИНАВКА: Станика, Песава, економиј, пт, авис, Ноа, ила, Анкона, нитна, к, окот, мр, Бава, ат, кроки, Анда, гк, оаза, Ола, бен, домар, сарац, целина, ба, Акир, брисати. МАГИЧНИ КВАДРАТ СА БРОЈЕВИМА: 1, 8, 22, 23, 11 - 9, 14, 19, 6, 17 - 16, 5, 13, 21, 10 - 24, 20, 7, 12, 2 - 15, 18, 4, 3, 25, к, икебана, наредот, Анн, Ли, илн, ан. УКРШТЕНЕ РЕЧИ: комптар, омомеана, небеба, тренера, рсисаам, ателана, п, ла, л, утицати, ит, мин, крикет, т.

2019

01 | ЯНУАР
2019

п	у	с	ч	п	с	н
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

02 | ФЕБРУАР
2019

п	у	с	ч	п	с	н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28			

03 | МАРТ
2019

п	у	с	ч	п	с	н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

04 | АПРИЛ
2019

п	у	с	ч	п	с	н
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

05 | МАЈ
2019

п	у	с	ч	п	с	н
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

06 | ЈУН
2019

п	у	с	ч	п	с	н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

07 | ЈУЛ
2019

п	у	с	ч	п	с	н
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

08 | АВГУСТ
2019

п	у	с	ч	п	с	н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

09 | СЕПТЕМБАР
2019

п	у	с	ч	п	с	н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

10 | ОКТОБАР
2019

п	у	с	ч	п	с	н
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

11 | НОВЕМБАР
2019

п	у	с	ч	п	с	н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

12 | ДЕЦЕМБАР
2019

п	у	с	ч	п	с	н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					